

STOCKHOLMS
HÖGSKOLAS
LITTERATURHISTORISKA
SEMINARIUM.

E. A

STOCKHOLMS
UNIVERSITETS
BIBLIOTEK

45.006

EJ HEMLÅN

Ref

Litt

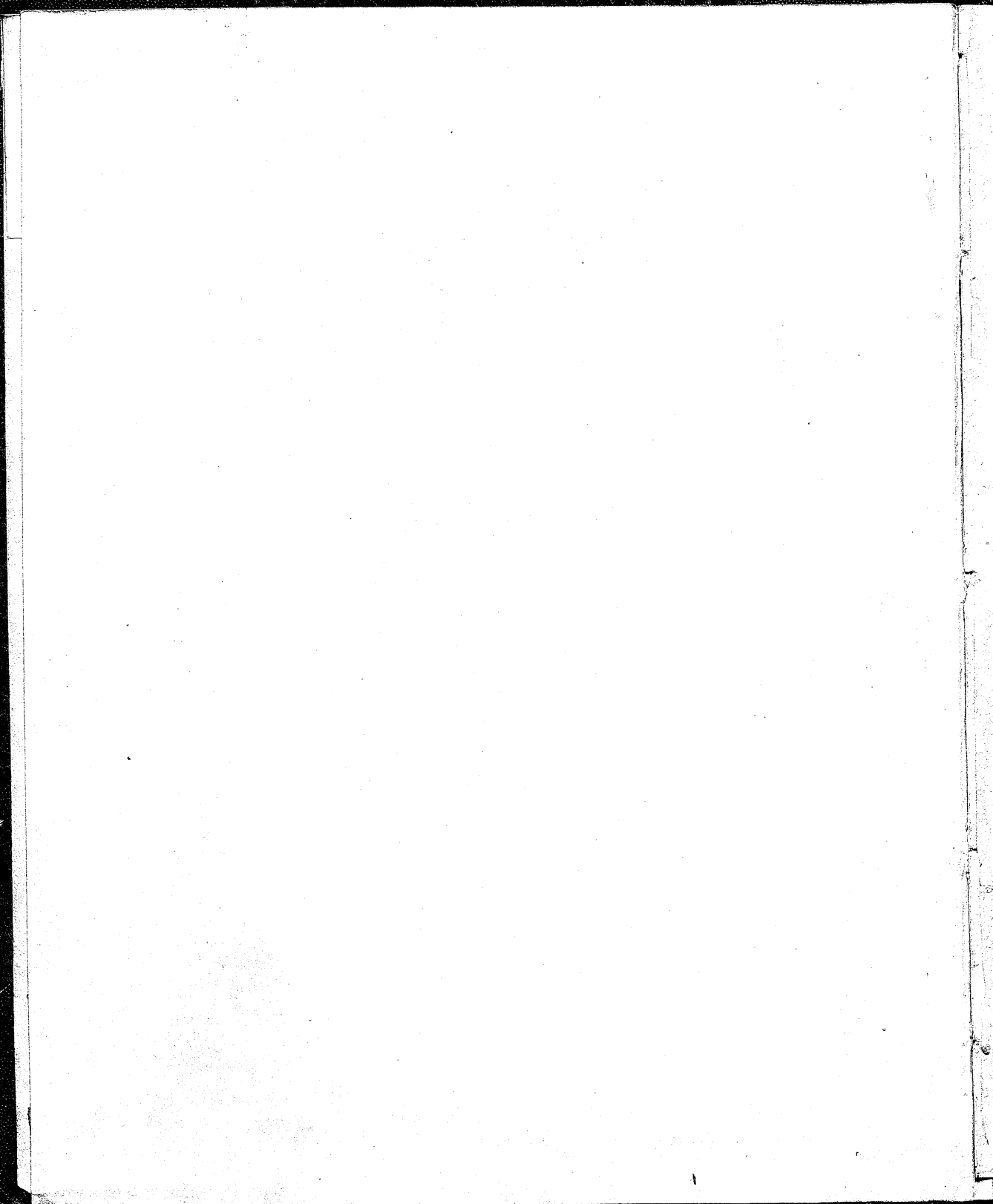
Omng

[Skarlone, Doct. Faustus, Öst. av. Kénström, 1839]

STOCKHOLMS UNIVERSITET

30001 000825739

DOCTOR FAUSTUS.

TRAGISK DIKT

AF

CHRISTOPHER MARLOWE.

ÖFVERSÄTTNING MED INLEDNING

AF

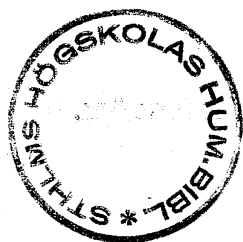
C. J. LÉNSTRÖM.

UPSALA

WAHLSTRÖM & LÅSTBOM

1839.

MARLOWE'S FAUSTUS.

INLEDNING.

§. 1. Engelska Dramatiken före Marlowe. 2. Marlowes leverne. 3. Marlowe's skrifter. 4. Karakteristik. 5. Faust-sagan. 6. Karakteristik af Marlowe's Faustus.

Den, till stor förlust för Litteratur-historien, alltför tidigt, i sitt litterära lifs vårdagar, skördade *Ruda* har genom sin interessanta afhandling i *Skandia* (I. B. 2 H. s. 324—347), *Marlowe's Faust* kallad, väckt Förf:s uppmärksamhet på Englands *Old Plays* i allmänhet, och särdeles på Marlowe, denna Shakespeares samtida, den engelska scenens Äschylös. Som *Ruda* endast gjorde en exposition af innehållet, men icke egde, såsom Förf., tillgång till Marlowes samlade arbeten och nödiga nyare litterär-historiska hjälpredor, har Förf. ansett det vara ett intressant företag, att redogöra för Marlowe och öfversätta hans sublimes mästerverk, *Doctor Faustus*.

§. 1*).

Den engelska, liksom hela den europeiska, dramatiken källädror finnas i de gamla *Mysterierna* (Miracles) och *Mora-*

*) I denna §., liksom ofta, har Förf. här begagnat: *Nathan Drake* Shakespeare and his Times. Paris 1858, och *Ulrici*: Ueber Shakespeares dramatische Kunst und sein Verhältniss zu Calderon und Göthe. Halle 1859. Det förra är en öfvermåttan lärd samling, det andra en förträfflig sammanställning af de nyaste forskningarnes resultat. Der äro två hufvudverk begagnade, till hvilka Förf. är nog lycklig att ha tillgång, *Warton*: History of English Poetry. Nya

liteterna (Morals). De förra hafva sin källa (om man förbigår dramen i nunnekloster i 7:e S., och små skådespel, som i 8:e och 9:e seklen uppfördes i klostren vid abbotars och abbedissors likbegängelser, samt pantomimer och gyckel, som alltid brukats vid de stores fester) i medeltidsbruket, att presten vid föreläsningen af de heliga historierna utförde en rôle. I stället för de bildliga framställningarna af dessa historier, *biblia pauperum* kallade, uppfördes de af andliga mimiskt i klostersalar och kapeller, kyrkor, på begravningsplatser, gator och offentliga platser. Ämnena hämtades ur G. och N. T., apocryfer och legender. Den hel. Katharinas lefverne, en sådan mystèr, uppfördes i England redan före 1100. Sedan uppfördes mysterier under hela den följande Medeltiden. Berömdast voro de i Chester, som sedan 1268 årligen gäfvos, först på franska eller latin, sedan 1538 på engelska. (Den äldsta handskriften häraf är *Kristi helvetesfärd* från Edward III:s tid; från Henrik VI:s tid har man 50 stycken, Towneley-Collection, från Henrik VII:s 42 Cowentry-stycken, och från Chester 24 stycken). Dessa framställningar voro raa dialogiserade berättelser, utan drastiskt lif, karakteristik och organism, försedda med en proclamation eller prolog. (Man har i Sverige ett exempel på denna art i *Tobiæ Comedia m. fl.*) De urartade snart till osedlighet, ehuru de förut ansetts så mycket bidraga till folkbildningen, att deras beivrande belönades med aflat. Nu började de bibliska dramerna få osmakliga tillägg. Så såg man än Adam och Eva nakna, än efter fallet betäckta med fikonälöf, än hörde man Kain bedja Abel kyssa sig . . . , än sågs Noak i arken få örfilar af sin hustru. — Derföre förbjöds det de andliga 1589 att deltaga i dessa spel. Redan förut speltes rôler af skol- och chorgossar, och nu blefvo just dessa uteslutande actörer.

upplagan. Lond. 1824. 4 vol. och *J. Payne Collier: The History of English dramatic Poetry to the Time of Sh. and Annals of the Stage to the Restoration.* 3 Voll. Lond. 1851. *W. Marriotts* Collection of English Miracle-Plays or Mysteries. Basel. 1858 hade äfven varit intressant att nu få läsa.

Smaken för dessa *Mysterier* aftog i början af 16:e S., så att de under Jacob Is första regeringsår alldeles upphörde. Ett verldsligt element hade blandat sig i dessa andliga dramer, icke blott så, att äfven gillen och skrän uppförde dem, utan verldsliga, historiska och allegoriska ämnen uppfördes äfven vid de stores fester, först pantomimiskt (*Dumb-shows*, t. ex. Edward III:s *Ludi domini regis*). I midten af 15:e S. inblandade vandrande skådespelar-sällskaper, i rika Lorders sold, deri tal på vers och prosa. De allegorier, som i dessa spel begagnades, infördes i början af 15:e S. i *Miracles*, hvaraf uppstodo *Moraliteter*, der allegoriska personer uppträda, att moralisera, men i, oftast omedveten, komisk tonart. Dygder och laster, döden, med ett ord abstracta begrepp äro här personificerade. Der ses Djefvulen med förfärligt utseende, lång röd näsa, djurshud, klyfda klor och svans, och Lasten, förebild för lustigmakaren (Clown), i långa kläder, med en piska pryglande djefvulen. (Jfr vår Chronander^{*)}). — De fortforo oförändrade till början af Henrik VIII:s regering. Denne praktälskande Konung, under hvilken äfven den första *Mask*, intermezzo, uppfördes, ökade actörernas antal år 1514 från 4 till 8 *Players of Interludes* (sedan Edward II. namn på alla dramer, såsom spel mellan andra lustbarheter) och tillät sånggossarne i sitt kapell uppträda på scenen. De stora togo nu äfven i sold actörer. *Moraliteterna* fingo nu äfven större område; äfven reflexioner, verkliga personer och historiska allusioner (t. ex. i ett stycke (1529) Roberts af Sicilien historia, fattad som legend) började införas, hvilket närmade dem verkligheten och historien. (Efter Reformationen blef den sjelf föremål för *Moraliteterna*). *John Heywoods* komiska karakters-stycken, sedan 1520, visande öfvergång från både *Mysterierna* och *Moraliteterna* till komedien, äro raa, men qvicka och på alldagslifvets grund, t. ex. *The four P.*^{**)} Dessa *Interludes* funno efter-

*) Se Rydqvists förträffliga afhandling: Nordens äldsta Skådespel, i Skandia VII. 2 H.

***) Finnes i Dodsleys *Old Plays* T. I., hvilket arbete i nya upplagan lyckligtvis finnes på Ups. Bibl.

följd. Den världsliga och bibliska historien började ge ämnen, som nu med någon konst behandlades, ej som *Mysterierna* utan all konst. Den gamla litteraturens studium och det genom reformationen utbredda reflectiva elementet bidrogo att bilda smaken. I och med detsamma förlorade *Interludes* sin betydelse och föllo till låghet, hvarföre de förbjödos 1618. Nu började vid skolor och universiteter antika eller efter antiken imiterade dramer uppföras af de studerande; sedan uppfördes äfven skådespel i domsalar, rådhus etc. Seneca öfversattes 1559—1566, Euripides m. fl. Efter Plautus och Terentius var det äldsta konstmässiga engelska drama imiteradt: Nic. Udalls *Ralph Droyster*, före 1551, som visar första spåren af konstnärlighet, liksom den första tragedien *Gorboduc* eller *Ferrex* och *Porrex* af Lord Buckhorst och Sir Thomas Norton 1561—62, och lustspelet *Misogonus* 1560. Alla tre utmärka sig framför Biskop John Stills komedi 1566 *Gammer Gurtons Needle*. Konstnärliga nog äro äfven Richard Edwards *Damon* och *Pythias* och *Palämon* och *Arcitas*. (Det förra hos *Dodsley*). Från dessa lärda efterbildningar af antiken bildas öfvergången till en folkenlig dramatik af *Whetstones Promus* and *Cassandra* 1578, fastän det lärda maneret dock en tid fortfor. Från 1568—80 uppfördes 52 dramer för *Elisabeth*, nu alla förlorade (18 historier ur gamla historien, 21 ur den nyare och noveller, 7 komedier, 6 morals), till en del af folkmessig art. Vi ega dock qvar två andra, som visa dramats utbildning under tiden straxt före *Marlowe's* och *Shakespeare's* ankomst till London, 1586—87: *Hieronimo* med dess andra del *Spanska Tragedien* och *Grim Kolare* i *Croydon*, den förre mönster i tragedien, den sednare i lustspelet, båda originella, fast något raa.

Den sceniska apparaten var före *Shakespeare* rätt klen. Mellan 1575—76 byggdes de två första skådespelshus i London, *Theatre* och *Curtain*, då man förut till theater begagnat kyrkor, skol- och domsalar, stora Innyards, slottssalar etc. Sedan byggdes 1576 *Blackfriars*, 1576—77 *Whitefriars*,

derpå 6 à 7 theatrar, t. ex. *Globus* 1594; under Elisabeth och Jacob byggdes summa 17 theatrar i London. I början begagnades inga decorationer. Ett blott förhänge skiljde aflägsna trakter, en brädlapp med påskrift utmärkte orten. Ljusblå tapeter betydde dag, mörkare natt. Ett bord, med penna och bläck på, utmärkte ett arbetsrum, två stolar utan bord en källarsal. Omkring 1600 blef sceneriet upphjelp.

Efter dessa förberedelser fann engelska dramat några talentfullare bearbetare, som åter i sin ordning förberedde Shakespeare: Thomas *Kyd* († 1595 i elände) utgaf 1588 det utmärkta, ofvannämnda folk-dramat *Hieronimo* och den Spanska Tragedien; John *Lilly* (f. 1554, Magister 1575 ell. 1576, † omkr. 1598), känd för sin bok: *Euphues, the anatomy of wit* 1579 och nio hof-komedier, af hvilka 6 utgäfvos före 1589, mest af mythologiskt innehåll, fulla af qvickord och anthitheser, ända till affectation; George *Peele* († 1598), som 1590 utgaf *David och Bathseba*, Thomas *Lodge* (f. 1556 † efter 1616), Marlowe's och Greens vän och efterapare, som 1584 uppträdde med *Arraignment of Paris*, i Lillys hofstil, men bättre och elegantare, 1587—88 med *Battle of Alcazar*, imiterad (liksom Lodges *Wounds of Civil War* 1586) efter Marlowe's *Tamerlan* och Edward I. efter dennes Edward II.; Thomas *Nash*, satirist, skref *Summers last Will and Testament*, ett dramatiskt hofskämt, samt i sällskap med Marlowe *Dido*; *Robert Green* (f. 1550 ell. 1560, 1585 Magister, dog 1592 efter en mellan utsväfningar, förtviflan och ånger skiftande lefnad), som i sina dramer, noveller, dikter, uppbyggelse-skrifter visat en utomordentlig talent, men dock episkt sinne, grace, fantasi, qvickhet, men saknar djnp, energi och karakter. Ett af hans bästa verk är *Broder Baco*, en trollkarlsdram, liksom *Faust*, fast ytligare och gladare, *Georg Green*, troligen af Green, i hans stil förträfflig. Den snillrikaste af dessa Shakespeares föregångare (Sh. uppträdde 1590) var Marlowe, som författade 1586 eller 88—93.

§. 2.

Marlowe var född 1562 enligt Ellis, 1565 enligt Malone; det sednare, såsom grundadt på anteckningar i Bodleiska bibliotheket, är säkrare. Han intogs i Bennets College i Cambridge, blef Phil. Cand. (Bachelor) 1583, och Magister 1587. Redan 1586 eller 1588 skref han sitt första drama *Tamerlan*. Han lefde utsväfvande. — Derefter begaf han sig till London, der han uppträdde såsom författare och (kanske) såsom actor. — Man har testimonia eruditorum från hans samtida huru beundrad han var, huru qvick, men ock huru atheistisk och liderlig. Nash kallar honom i afseende på hans *Hero* och *Leander* för en "större poet än Musæus, den gudomlige"; Heywood "den bästa af poeter", Peele

— Olycklig i ditt slut,
O Marlowe, sångmörs älskling, för din dikt,
Passioners målare för dem der nere,
Om i passioner de fördömda tala."

Drayton säger, att hans inspirationer voro idel ether och eld, och att hans hjerna i fullt mått egde skaldens vansinne. En Puritan, Thomas Beard, kallar honom 1668 i *The Theatre of Gods' Judgment* en atheist, "som nekade Gud och hans son, Christus, och ej endast muntligen smädade treenigheten, utan (hvilket äfven såsom troligt berättas) skref böcker deremot, för att bevisa att vår Frälsare vore en bedragare, och Moses endast en folkförförare, och den heliga bibeln endast tomma och osanna sagor, och all religion endast en uppfinning af politiken." Vidare omtalar han, att han derföre blef straffad med en ryslig död. William Vaughan i en bok, utgifven 1600, berättar detsamma. I Deptford, en by omkr. 3 eng. mil från London, dit en, som hette Ingram (Francis Archer), i Juni 1593 bjudit Marlowe, ernade han genomborra sin värd, då denne spelade bräde, men denne märkte det, drog sin dolk och genomborrade Marlowe's öga upp åt hjernan. Francis Meres i *Wits Treasury* 1598 kallar mördaren "en liderlig betjent, rival om hans sköka." — Att Marlowe hade religiösa skrupler synes af hans väns, Robert Greens: "A goats-

worth of wit bought with a million of repentance", der det heter: "du ryktbare tragöd, jag sade med dig, som dåren i sitt hjerta, det är ingen Gud. Hvi skulle ditt förträffliga snille, Hans gåfva, bli så förbländadt, att du ej skulle ge äran åt Gifvaren. Brodren i denna djefvulska atheism är död och fann aldrig i sin lifstid den sällhet, han eftersträfvade; utan som han började med last, lefde han i fruktan och dog i förtviflan." *)

§. 5.

Marlowes skrifter **), efter tidsordningen här anförda, äro följande. I. *Tamburlaine the great, or the Schyrtian shepherd*. Tragedi i två delar. Uppförd omkr. 1588 enligt Drake, (s. 462), 1586 enl. Collier (III, 108 ff.). Om M. författat den, har utan giltigt skäl betviflats ***). Den trycktes först 1590. Den var M:s första arbete, derföre chaotisk och omogen, fastän ej utan genialiska drag. *Tamerlan* är blott en vidlyftig episk berättelse i dialoger, (det episka öfverväger i alla Marlowes stycken, utom *Faust*, och är ett kännemärke på hvarje dramatiks begynnelse) om denne eröfrares segrar, uppblandad med lyriska utgjutelser af hans förmätna stolt- het, hans grymhet mot de besegrade, samt tillika, hvilket för en så grym och tyrannisk natur ej var naturligt, af hans chevalereska och sentimentala kärlek till sin maka. Detta stycke har episoder, särdeles lyriska, af hög genialitet, men det hela är föga herömligt. Ingen motivering, hopande af

*) Var M. actör? Philips och Warton påstå det, på hvad grund vet man ej. Malone nekar det, emedan ingen samtida kallar M. actör, utan "playmaker."

***) Vårslöst samlade och utgifna 1826 Lond. 5 B. 3. Tieck i Shakespeares Vorschule. Lpz. 1829. 2 Bt. s. XI. kallar Utg. med skäl "okritisk."

****) Utg. tillskrifver det enligt Malone Nash, på grund af den uppblåsta stilen, men det kallas "Marlowes Tamburlaine" af en samtida dagbok af Henslow (directör eller egare af en theater, svärfar åt Allaen, den stora skådespelaren), hvilken skrift finnes i Dulwich College. Endast *Dido* skref M. jemte Nash. Utg:s skäl är ett missförstånd af Thomas Heywoods Prolog till *Juden på Malta*, Prologen till kung Johan, och ett stycke i *Black Book* 1604. Vi behöfva ej anföra skälen. Collier (III, 115) och Tieck (II, XI.) hafva redan vederlagt dem.

rysliga hämdscener, som uttränga hvarandra, intet spår till någon högre synpunkt af lifvet. Ej en gång den lägsta af all dramatisk försoning, det yttre straffet på hyllet, finnes här, ty han dör af sjukdom, med samma trots på sina läppar som förr, och för öfrigt i sin lyckas zenith. Styckets moral tyckes vara den starkares rätt afver den svagare, hvarvid den starkare ofta såsom här uppfattas såsom "Guds gissel" i verlden. Det är en förfärlig tanke och bevisar ett djupt tvifvel på den gode Gudens uppenbarelse i verldshistorien, som sålunda endast blir en historia om verlden såsom ett stort slagtarhus *). I metriskt afseende är stycket märkligt, ty här infördes åter blankversen **).

II. *Massacre at Paris*, with the death of the Duke of Guise, Tragedi, enligt Collier författad 1588, samma år som

*) Detta omdöme bekräftas af följande. "Det är en af de vildaste och öfverdrifvaste skapelser af en ofullkomlig Theater och var dock enligt den första utgifvarens företal ursprungligen ännu vidunderligare". (Utgifv.) Han säger sig med flit utelämnat några kärliga och frivola scener, digressioner "och i min enaldiga tanke särdeles opassande för ämnet, som jag ansåg öfvermåttan tråkiga för den insigtsfulle, ehuru de af den okunniga hopen blifvit högeligen omtyckta, då de uppfördes". Nath. Drake instämmer i detta omdöme (s. 462): "Det är omöjligt att tala derom, utan en blandning af förundran och förakt; ty under det några få bitar ge tillkänna ovanlig talent, är det öfriga en väfnad af svulst, orimlighet och ordprål: dock huru besynnerligt det må se ut, voro de öfverdrifvaste styckena af denna excentriska skapelse populärast, och ofta finner man i samtida arbeten anspelningar på dess månadsrasande drömmier". Shakespeare förlöjligade det i Henrik IV. P. 11. II. Act. 4 Scen. — Hallam säger (s. 252) "Man har kallat den svulstig, och med skäl, men bombasten, som här ej är så särdeles öfverdrifven, ansågs i vida högre grad tillhöra sådana orientaliska tyranner. Denna piece har för öfrigt mera lif och poesi än någon, som kan bevisas hafva föregått den. Här finna vi också mera handling på scenen, en kortare och mera dramatisk Prolog; en mera målände stil, med en vida mer omvexlande och smidig versification. (Collier har III, 115—126 visat dess dramatiska förtjenster, ej mindre än dess fel.)

**) Sackvilles Gorboduc är skriven på rå och entonig blankvers; hans efterföljare skrefvo på rim eller prosa. Här användes åter först ett bättre slags blankvers, som genom hemisticher och fyllnadsbokstäfver blir mindre entonig och mera lik samtalsspråket. Om, hvilket är svårt att bevisa, M. ej åter införde denna vers, så gaf han den åtminstone mera omvexling och smidighet för tanken, "hvarigenom den snart under hans händer blef det skönaste medel, som den tragiska skalden någonsin begagnat för sitt ändamål, mindre regelmässig än Italienarnes, och ofta fallande i en ordrik prosa, med rader af 14 stafvelser, mycket allmänna hos våra gamla dramatici, men andra gånger regulär och harmonisk som det finaste öra kan begära". Hallam *Literature of Europe in the XVII th. and XVIII th. Centuries*. Paris 1559 II, 177.

Faust, uppfördes i Febr. 1592 (enligt Malone). Detta stycke, hvars ämne, *Parisiska bröllopet*, sedan behandlades af Dryden i *The Duke of Guise* och Lee i *The massacre at Paris*, är rysligt vildt, okonstnärligt och har föga dramatiskt lif, är mest ett uppskakande register på yttre händelser, mord på mord, utan att rysligheten mildras genom framställningen af det inre lifvet, ömmare känslor af familjesorger, medlidande, resignation etc. Motivering saknas. Några scener äro dock poetiska.

III. *Faustus*, hvarom nedanför.

IV. *The rich jew of Malta*, tragedi, uppförd 1589. Den var, liksom Shakespeares Shylock, diktad att väcka hat mot Judarne *). Stycket har följande innehåll. *Machia-velli* nppträder i Prologen, yttrar sina principer och förklarar Juden för en adept i sin konst d. v. s. egoismen, för hvilken alla ethiska band, hederns, vänskapens, frändskapens, m. m. lätt slitas, när jaget kan ha någon fördel. En sådan karakter är Barrabas. Vid styckets början ses han räkna sina penningar och mottaga underrättelser, att flera af hans fartyg rikt laddade inlupit i hamnen. Då fordra Turkarne tribut, hvarföre Guvernören tager af hvar Jude hans halfva egendom, men af Barrabas den hela, emedan han vägrat ge efter. Han förtviflar väl en stund, men tänker snart på den rysligaste hämd och att reparera sin förlust. Han tvingar sin dotter att inträda som novice i ett nunnekloster, (som nu anlagts i hans hus), på det hon derifrån skulle hämta hans gömda skatter, hvilket ock sker. Hans dotter lemnar sedan

*) Drake (s. 465): "Fördomen mot Judarne var under Elisabeths regering utomordentlig; de fingo ej bosätta sig i England, och alla medel uppmuntrades, hvarigenom folkets hat mot detta förföljda släkte kunde eggas. Intet medel var dertill lämpligare än theatern och inga karakterer voro så gouterade och med så illvillig fröjd sedda, som Marlowes Barrabas och Shakespeares Shylock. Olikenheten är detta oaktadt emellan dem oändligt stor, så väl i afseende på teckningens sanning som uppfattningens poetiska kraft; ty, då Marlowes Jude icke kan ses i något annat ljus än som en blott incarnation af en fiende, eger Shakespeares, oaktadt all grymhet och råhet, en fläkt af mensklighet, som ger honom ett rum bland sitt släkte, och gör honom, om ej fullt verklig, dock fullt möjlig".

klostret. Guvernörens son och en Don Matthias älskade henne, endast den sednare var älskad tillbaka. Dock nödgar fadren henne låtsa älska Guvernörens son, låter Matthias veta dennes kärlek, hvarefter Juden eggjar rivalerna till strid, och de stupa. Dottren får veta fadrens list, och går i kloster. Men fadren förgiftar då henne och alla nunnor; inan dottren dog, biktade hon fadrens brott för två munkar, af hvilka Juden dock dödar den ena och anklagar den andra såsom mördaren, hvarpå denna derföre blir hängd. En slaf, som var delaktig i hans nidingsdåd, och som hos en sköka lefver i liderlighet, utpinar då pengar af Juden, genom hotelse att annars upptäcka hans brott. Juden förgiftar dem, dock hinna de först anklaga honom hos Guvernören. Juden sättes i fängelse, men intager en sömndryck och kastas ut, emedan han syntes död. Han beger sig till Turkarne utanför staden, förråder den åt dem och blir Guvernör. Han lofvar mot pengar den förra Guvernören, som nu är hans fänge, att vid en fest spränga Turkarne i luften. Allt förberedes, men Guvernören får fördelen af listen, dödar Juden och tar Turkarnes General fången. De första två akterna ha en konstfullare plan, i afseende på karakterer och situationer, än något drama, utom Shakespeares, från Elisabeths tid. De sista akterna äro dock, såsom i alla äldre engelska dramer, en väfnad af ointresserande brott och mordgerningar*). Planen är annars skickligt grupperad kring Judens karakter, hans *egennyttia* och *hämdlystnad*. Hans karakter är onaturlig, emedan den är satanisk, utan spår af menkligt hjerta, ej ens för sin egen dotter. Hans död har ingenting försonande, ty han faller som en annan niding hånande. Bipersonerna äro äfvenledes antingen gemena, t. ex. Ithamore, eller blotta skuggritningar t. ex. dottren, som ej är fullt concret, och ej har den kvinnliga skönhet, som behöfdes såsom contrast mot fadren. Dock har stycket mycken uppfinning, kraft och eld. Judens karakter, sådan M. tänkt den, är väl hål-

*) Hallam, s. 252.

len; scenerna tränga dock nog mycket undan hvarandra, ehuru inre sammanhanget fasthålles.

V. *The Tragedie of Dido Queene of Carthago*, skrifvet af M. och Nash 1590, tryckt 1594. Det är blott en parafrastisk omskrifning af Virgili berättelse.

VI. *The Troublesome Raigne and Lamentable Death of Edward II. King of England*, skrifvet efter 1590, infördt i Stationers Company's böcker 1595. Detta historiska sorgespel är af alla samtida prisadt, och verkligen det bästa näst Shakespeares. Dess ämne är den stormiga tiden 1307—1327 i Englands historia, visande en svag regent, en nedrig gunstling, uppstudsiga baroner och partier, en lastbar och herrsklysten drottning, stämplingar m. m. (Se Beckers Verldshist. V. 297—504). Ulrici (p. 55—54) dömmar derom träffande. Det är egentligen endast Edward II:s biografi; stat och land spela alldeles ingen eller blott en obetydlig role deri. Lifvet är uppfattadt i afseende på förhållandet mellan människans individualitet, inre själsböjelse och yttre ställning. Genom Edwards karakter och uppförande komma dessa i motsägelse, hvarigenom han bereder sin undergång. Den förderfliga svagheten i hans eljest goda, kärleksfulla karakter ligger ej i hans kärlek till sin gunstling, utan deri att han vill uppoffra allt för att upphöja honom och sammanblandar människan med konungen, den individuella böjelsen med statens fordringar. Drottningen föres genom sin obehagliga ställning som mor och drottning till otrohet i Mortimers armar; prinsens val att välja mellan sonlig kärlek och kronan; rikets stora ledas af hat mot gunstlingen till mened och uppror. De äro alla brottsliga, Nemesis träffar dem därför. Grundideen genomstrålar alla delar. Dock stannar stundom handlingen, särdeles i första acten; allt utgöres af Konungens kärleksförsäkningar, harm, klagan och jemmer för sin gunstling. Detta lyriska element är lyckligt, öfvervägande, men tröttsamt. Hufvudperssoernas karaktersteckning är kraftfull;

alla öfriga motiverande yttre förhållanden förbigås, så att styckets passioner synas godtyckliga och omotiverade. Kungens straff är för mycket yttre, fysiskt och gräsligt. Blodlösa äro bifigurena, utan karakter. Språket är gedignare och mögnare än i *Juden*, men ej utan utväxter, skruvade liknelser och öfverdrifna kraftuttryck. — Utom dessa dramer har M. säkert författat följande dikter. De två första Sångerna (sextyaderna) af *Hero* och *Leander*, — som blifvit fortsatt af *Chapman*, hvilken sedan, 1600, utgaf en öfversättning af *Iliaden*, rå men kraftfull, *) — som har vällustiga skildringar t. ex. i 2 sången den af de älskandes första herdestund. Poemet är en parafraas af *Musæi* berättelse. (Shakespeares *Venus* och *Adonis* är något i samma art, fast originellt). — M. har dessutom öfversatt *Ovidii Amorum* L. III., hvars obscena ställen Erkebiskopen af *Canterbury* och Bish. af *London* funno så troget återgifna, att de 1599 läto uppbränna öfversättningen **); och 1 B. af *Lucanus*, som är ett af de

*) Hallam s. 197.

***) Se här ett prof L. I. El. 5.

In summer's heat, and mid-time of the day,
To rest my limbs, upon a bed I lay;
One window shut, the other open stood,
Which gave such light, as twinkles in a wood,
Like twilight glimpse at setting of the sun
Or night being past, and yet not day begun;
Such light to shamefaced maidens must be shown
Where they sport, and seem to be unknown:
Then came Corinna in a long loose gown,
Her white neck hid with tresses hanging down,
Resembling fair Semiramis going to bed,
Or Lais of a thousand lovers spread,
I snatch'd her gown being thin, the harm was small,
Yet striv'd she to be cover'd there withal,
And striving thus as one that would be cast,
Betray'd herself, and yielded at the last.
Stark naked as she stood before mine eye,
Not one wen in her body could I spy.
What arms and shoulders did I touch and see,
How apt her breasts were to be press'd by me.
How smooth a belly, under her waist saw I,
How large a leg, and what a lusty thigh.
To leave the rest, all pleas'd me passing well,
I cling'd her fair white body, down she fell,
Judge you the rest, being tired she bad me kiss;
Jove send me more such afternoons as this!

första försöken att, utom i dramat, begagna engelska blankversen, hvilken dock här ej är lika god, som i hans dramer: En skön *kärlekssång* är äfven af M. *). Andra arbeten tillskrifvas honom med föga eller intet skäl **).

§. 4.

Marlowe har länge varit en okänd storhet. Före vår tid kändes knappast hans namn af andra än några engelska litterär-historici, hvilket äfven synes af det sätt, hvarpå han

*) Följande Song citeras af Shakespeare i *The merry wives of Windsor*. Af en imitation af Raleigh i Englands Helicon säges stycket vara af M.

Come, live with me and be my love,
And we will all the pleasures prove,
That grove or valley, hill or field,
Or wood and steepy mountain yield.

Where we will sit on rising rocks,
And see the shepherds feed their flock
By shallow rivers, to whose falls
Melodious birds sing madrigals.

Pleas'd will I make thee beds of roses,
And twine a thousand fragrant posies;
A cap of flowers, and rural kirtle,
Embroider'd all with leaves of myrtle.

A jaunty gown of finest wool,
Which from our pretty lambs we pull;
And shoes lin'd choicely for the cold,
With buckles of the purest gold.

A belt of straw, and ivy buds,
With coral clasps, and amber studs;
If these, these pleasures can thee move,
'To live with me, and be my love'".

**) *Lusts Dominion or the lascivious Queene*, en tragedi, först 1637 tryckt, är ej af M., såsom synes af anspelningar på sednare händelser, utan af Decker, Haughton och Day. Se Dodsley Old Plays (Lond. 1825) II, 311 ff. och Collier (III, 96). *The maidens Holiday* säges vara af M. och Day; stycket är otryckt och nu förstördt; öfvers. af Coluthi Helenas bortröfvande tillskrifves M. af Warton enligt Coxeter's MSS, samt andra försök i historiska dramen. (Se Hallam II, 253); troligen har Marlowe, fast äfven till en del Greene, skrivit de gamla dramerna, Contention of Lancaster and York och the true tragedy of Richard Duke of York, som Shakespeare ombildade i II. och III. delen af Henrik VI, denna obetydligare stycken, der många de skönaste ställen t. ex. Cardinal

behandlas af *Bouterwek* och *A. W. Schlegel* *). Först utgifvaren af hans Skrifter **), *Drake* ***) och *Tieck* †) hafva, kort men rättvist, uppskattat honom. Den bästa och mest träffande karakteristik gaf *Ulrici* (p. a. st. s. 49), (som dock märkvärdigt nog ej tyckes känna M:s *Faust*), än hvilken vi ingen bättre kunna ge, hvarföre vi anföra densamma.

”Marlowe sträfvade endast och allenast efter det väldiga, utomordentliga, sublimes. Han hade i sanning en kraft-

Beauforts död och Hertigens af York sista tal äro lånade. Malone har visat att 1771 rader voro oförändrade, 2573 förändrade af Sh., 1899 hans egna. Att originalerna äro af Marlowe, såsom Malone sedan antog, antydes i Robert Greenes *Groatworth of Wit*, utgifven i Sept. 1592. ”Yes”, säger han troligen till Marlowe, ”thrust them (actörerna) not, for there is an upstart crow, beautified with our feathers, that, with his *tyger's heart wrapped in a player's hide*, supposes he is as well able to bombast out a blank verse as the best of you; and being an absolute Johannes factotum, is, in his own conceit, the only *Shakespeare* in a country”. Här anspelas orden ”tyger's heart, wrapt in a woman's hide;” som Shakespeare plagierade ur det gamla stycket och hvarföre han här tadlas, antingen emedan Greene sjelf haft del i stycket, eller han i allmänhet talade för den litterära eganderättens helgd.

*) Den förra (*Gesch. d. Poesie VII. Gött. 1809. 206—7*) har om M. endast obetydligt och den sednare (*Dram. K. u. L. III. Ups. s. 255*) blott några rader, som dertill äro obilliga, tyckes blott känna M:s *Edward II*, men begriper, obegripligt nog, detta oakadt ej meningen med B. Jonsons uttryck: M:s *mighty live*.

**) ”Marlowe var den enda dramatiska poet, som före Shakespeare vann en hög grad af namnkunnighet; vi träffa knappt hos hans föregångare en enda scen, som är egnad att väcka sorgens eller fasans passioner. Dramerna äro antingen skrifna i *Ferrex* och *Porrex* torra didaktiska stil, eller i *King Cambises* öfverspända art. De dramatister, som föregingo honom, hade ingen magt öfver passionerna, de voro öfverdrifna och bombastiska, i stället för pathetiska och naturliga. Peele och Greene, Marlowes vänner och samtida, visade i sina dramatiska compositioner endast sällan och illa tecken till känsla. Marlowe var den första, som gjorde något intryck på åhörarnes känsla. Han egde mera geni och takt, och tog sina ämnen ur en renare källa, än någon dramaturg före honom.” s. 1.

***) ”M. var föremål för stor beundran och lof på sin egen tid, och af alla dramaturger före Sh. säkert den, som egde mesta smille. Han blef dock mycket missledd af dåliga människor, och hans brist på smak har dömt honom som dramaturg till en glömska, hvarur han troligen ej kan arbeta sig upp.” s. 462.

†) Sh. V. I. xx. ”Auch M. findet die befriedigende Harmonie des Green in keinem seiner Werke, er will das Ungeheure, Riesenhafte, und fällt darüber oft in das Schwülstige und Wahnsinnige. Seine Tragödie ist mehr blutig und grausam als tragisch, es ist oft als hörte man einen Verrückten faszeln, wenn der Dichter seine tragische Personen gerade die Höhesten Töne will auschlagen lassen. Und doch muss selbst die strenge Kritik einräumen, das sein *Jude v. M.* ein grossartiges Werk und s. *Edward II.* fast eine vollendete Tragödie zu nennen sey.”

full och — om man ej lägger alltför stor vikt på ordet — en stor ande; men hans hjerta var ödsligt och vildt: och — hvarje sannt stor tanke kommer från hjertat. Derföre blef det starka under hans hand våldsamt, det utomordentliga onaturligt, det stora och sublima groteskt och oerhördt. Liksom hans eget bröst var bestormadt af omätliga passioner och affecter, så såg han i världen en titanartad strid och kamp mellan måttlösa krafter, som till slut förstörde hvarandra, så att den sedliga nödvändigheten *endast* uppenbarar sig i förstöring och förderf. Derföre urartar det tragiska hos honom nästan alltid till det gräsliga. Det tragiska utgöres hos honom icke af det sannt ädla, storas och skönas undergång för sin egen sedliga och andliga svaghet, utan af den förintande striden mellan menniskonaturens urelementer, af den förstörande striden mellan de mäktigaste, ur sin bana slungade krafter och driffjädrar, de häftigaste affecter och passioner. Ofta hopar han oerhörda händelser, våldsamheter, synder och förbrytelser till en höjd, för hvilken ingen tillräcklig katastrof, intet motsvarigt straff kan uttänkas, så att styckets slut tyckes vara en låg, smal port, genom hvilken actionens massa förgäfvets söker att tränga sig fram. Hans tragiska hjeltars undergång kan derföre väl skaka och förstöra, men aldrig upplyfta. I hans begrepp om det tragiska fattas alldeles det tröstande och försonande. Dock lyckades han genom sin snillekraft, att sammanhålla och condensera det poetiska ämnet; för hans flesta dramer ligger en lefvande, concret idé, en helt bestämd lefnadsåskådning till grund, hvarur hela dikten tyckes framvuxen och organiskt af-rundar sig. Såvida är hans composition gedignare och mera fulländad. — — Dock är han deremot ofta i det enskildta för bred; scenerna ingripa icke lätt och naturligt i hvarandra, utan äro oharmoniskt och i denna mening visserligen konstlöst sammanradade; actionens rörelse stannar ej sällan, enskilda obehöriga utvexter fästa sig dervid; med ett ord, tankens inre enhet har ej yttre rundning och behag; den yttre

formen är kantig, grof och otymplig. Likaledes äro hans karakterer tecknade med få breda streck och starkt ljus och skugga, sällan sannt storartade, mest groteska och oerhörda, dock alltid djerfva och kraftiga, men äfven alltid ensidiga. Han förstår att energiskt och gripande framställa de inre själstillstånden, känslorna, passionerna o. s. v. Men hans karakterer äro mest *blott* affekt, *blott* passion och känsla; åt detta håll tyckas de öfverfulla; det fattas endast framställningen de finare nyancerna, vexlingen af ljus och skugga, af besinning och passionlig häftighet, gradation af utveckling och utbildning. Passionerna och affecterna och med dem handlingarne framspringa fixa och färdiga, de äro der, man vet ej huru och hvarföre; och reflexion är utesluten; hans personer ha så godt som inga tankar, och derföre finner man i ett Marloweskt drama knappt en eller två allmänna sentenser; detta andens område blir helt oodladt. Det fattas framför allt lefvande relation och vevselverkan mellan yttre verlden och de handlande personernas subjectivitet. Marlowes handlingar och händelser motiveras mest inifrån; hans figurer handla så, icke emedan de bevekas dertill, icke emedan de sjelfva *blifvit* så, utan emedan de en gång äro så, som de äro. Marlowes dikter äro slutligen mest fulla och kraftiga, prägnanta och gripande; uttrycket af affecter och passioner är mest lyckadt; men de ha ingen mildhet och behag, och liksom hans composition och karakteristikens art älskar det utomordentliga, massiva och oerhörda, så jägtar hans språk efter ovanliga bilder och förfaller icke sällan i det svulstiga och högtrafvande. Dock förvärfvade han sig en stor förtjenst om utbildningen af den dramatiska dictionen, emedan han genom sitt stora exempel genomdref att äfven i *populära* stycken på *offentliga* teatrarna den orimmade jamben, blankversen, blef allmänt bruklig. Han bragte den först på folkscenen och uppnådde deri en fullkomlighet, hvori han står Shakespeare nära (Collier III, 115 f. 128 f. är härom utförlig). Äfven Marlowe har alltid en bestämd styl, en genomgripande karakter. För att med ett ord beteckna hans ma-

nér: hans hufvudfel är, att han behandlar den dramatiska poesien förmycket *lyriskt*, och låter det lyriska elementet i sina dramer för mycket råda. Den yttre världen, vigten af andens och lifvets fasta objectivitet, der nödvändigheten med jernhand regerar och bortskär allt omätligt, träder hos honom förmycket i bakgrunden; subjectiviteten och derjemte godtycket, det mått- och gränslösa bibehåller afgjordt öfvervigten. Derföre utväxa hans karakterer och deras handlingar i det oerhörda och onaturliga; derföre är allt så helt och hållet passion och affect; derföre fattas det besinning och grundlighet i motiveringen, det utvecklande framsteget och behag och harmoni i rörelse i action och språk".

Med ett ord M. var en äschylisk natur, som mera eftersträfvade sublinitet än behag, men, emedan konsten var i sin linda, och han sjelf ej hade nog lugn i själen och upplyst förstånd, blef smaklös, öfverdrifven, antingen vidrigt grym eller liksom vansinnig; emedan dramat var i sitt första stadium, gaf han, liksom alltid händer i sådana fall, i stället för dramer dialogiska berättelser med lyriska afbrott. Det stora hos honom ligger i den djerft utkastade planen, den stora tanken, som ej kunde arbeta sig rätt fram, utom i partier, der man i utförandet derföre äfven finner en sporadisk genialitet. Sådana brytnings-naturer, midt emellan vår och vinter, äro intressanta mera genom hvad de lofvat, och under andra omständigheter skulle lemnat, än genom det de verkligen gett. De äro snöplogar i bildningens verld, arbetande mindre för sin egen ära, än för efterverlden, för lyckligare, fridfullare, mera harmoniska naturer, som kunna begagna frukterna af dessas mödor, för att bygga everldliga sagnartempel, till ära för sin konst, sin nation och sig sjelfva.

§. 5.

Doctor Johan Faust, icke boktryckarkonstens uppfinnare, lefde i slutet af 15 och början af 16 seklet, och skall

hafva studerat Magi och väckt mycket uppseende, ty snart blef han folksagens och folkvisans ämne och på honom hopades alla fordna sagor om trollkonstnärer. Redan 1587 utgafs första historien om honom i Berlin af Widmann *). Vi skola meddela ursagens grunddrag **) och i korthet kasta en blick på dess betydelse.

*) Gervinus Gesch. d. poet. National Lit. d. Deutsch. Lpz. 1836 II, 343. Sedan följde flera redactioner. Den bästa är: *Das ärgerliche Leben und schreckliche Ende des vielberüchtigten Erzscharzkünstlers Johanns Fausti* — v. Widmann, übersehen — v. Nik. Pfitzer Med D. Nürnberg. 1674 mit Holzschnitten, sista uppl. Reutlingen 1838. — Sagan blef öfversatt på flere Europeiska språk. (Hallam II, 255), (äfven på svenska, se min Svenska Poesiens Historia I D. Örebro 1839). Till England kom den öfver Nederländerna (Rosenkranz Gesch. d. Poes. III, 183) troligen före 1587, ty 1588 skref Marlowe Faust och engelska forskare tro sig ha spår på att den innan dess funnits på engelsk prosa (A select collection of Old Plays. Lond. 1825. IV. 510). I följd af sin djupa idé blef den särdeles i nyare tider poetiskt behandlad, t. ex. af Lessing i genialiska fragmenter "F. und die sieben Geister", Maler Müller med genialitet 1778, Klingler 1791, von Soden 1791, Klingemann 1815 m. fl. Djupsinnigast af Göthe i hans mästerverks första del, (den andra delen är, oaktadt öfverträffliga stycken, för lärd och slutet öförsvarligt). Den har ända till vedervärdighet blifvit kommenterad. Ibland de sednaste bearbetningarne utmärker sig mest Lenaus. — Sagan i litteratur se Stieglitz uppsats i Raumers Histor. Taschenbuch. Lpz 1834.

**) Faust var född af bondfolk i Anhalt, hans uppfostran bekostades af hans förmögna farbror i Wittenberg. I Ingolstadt skulle han studera Theologi, men fick där smak för allsköns troll- och spådomskonst, och lemnade Ingolstadt som Medicinæ Doctor. Ärfvande sin farbroder, lefde han i vållust och lättja, tills arvet började bli slut. Då sökte han genom magien medel till nya nöjen. Under dessa studier började det spöka hos honom, en sällsam skugga föll på väggen, ljus flögo af och an kring hans bädd. Han fick af en andebesvärjare en krystallspiegel, hvori han såg underbara saker, och hvarmed han gjorde sig stora pennningar. Men icke nöjd dermed, uppbesvärjer han på en korsväg djefvulen, dock icke utan stor häfvan. Sedan discuterar han med anden hemma hos sig dessa artiklar i contractet: att 1) afsäga sig Gud, 2) hata alla människor, särdeles dem, som ville omvända honom, och 3) presterna, 4) ej gå i kyrkan och ta salighetsmedlen, 5) hata äktenskapet. Faust tänkte, att, som djefvulen vore en storljugare, så torde han icke hålla sitt löfte, att bereda honom all upptänklig verldslig njutning, och då kunde äfven han gå från contractet. Första artikeln antog han, emedan han alltid tviflat på de dödas uppståndelse och yttersta domen. Andra människor, än dem som vilja honom ondt, kunde han ej hata. Prester hade han alltid hatat, och kyrkoceremonier, predikningar och sakramenter brydde han sig ej i; äktenskapet vore åtföljdt af så många bekymmer, att han ville hjälpa sig med "köksor och concubiner". Han fordrar att anden skall visa sig i mensklig form, tar blod ur en åder och skrifver under, ehuru han såg på handen orden: *O homo fuge!* Nu blef Mephostophiles hans tjensteande, som ståtligt besörjer hans hushåll. Då Faust tänkte underhålla sin återstod af gudsfuktan genom läsning af Bibeln, förbjöds honom att läsa annat än 1, 2, 3 Mose B., Job, Matthäus, Marcus och Lukas. Men väl fick han studera kyrkofäderna, samt disputerar om de Ratholska lärorna. Sedan examinerar Faust sin ande om andarne, orsaken till deras fall,

Sagan har *historisk betydelse*. Faust stod på gränsen mellan två tider, Medeltid och Ny tid, såsom representant för båda, ty han är i historien den sista stora trollkarlen, som

himmeln och englarne, paradiset, djeflarnes rangordning, hvad han ville göra, om han vore i Fausts ställe, då anden svarade: vi andar hoppas väl bli saliga, men vore jag människa, ville jag vara from, och svaret väckte Fausts ånger, etc. Faust roar sin vän Grefve Henrik, sin kamrat i Wittenberg, med sin hund Prästigiars konster; en annan gång trollar han i sina rum alla världens fogelslag, förvandlar sina rum midt i vintern till en blomstrande lustgård, sysselsätter sig med astrologi och spådom, för på sin mantel genom luften tre baroner från Wittenberg till München, lånar pengar mot sitt ben som pant af en Jude, som kastar bort det afsägade benet, men blef illa deran, när det återfordrades; sålde en häst och 5 feta svin, som sedan befunnos vara en höpacka, red på ett fat vin opp ur en källare, uppbesvärjer för några studenter flera grekiska hjeltar och Polyphem, infinner sig straxt vid ett gästabud, då någon önskade att han, som då var långt borta, vore närvarande, tappar vin ur ett bord, tager fast på en regnhåge med handen, trollar vagnshjulen i luften för en bonde, som ej ville låta honom åka med; då fyra trollkarlar höggo hufvudena af hvarandra och åter satte dem på, tar Faust osynlig bort trollvattnet, hvarmed de fästades; förbländar ögonen på en bonde, så att han trodde Faust hafva ätit upp sitt äkdon, hästar och foder, en annan gång tycktes han äta upp människor, men de stodo dock oskadade på något annat ställe. En gång ville Sagans trogna Eckhard, väktaren på Venusberget, omvända honom, men djefvulen hindrade det och straffade mannen med lamhet. Faust plågar en värdshusvärd med spöken, emedan han hindrade Fausts umgänge med hustrun; tar Christoph. Wagner, en fattig scholar, till famulus, skaffar en sin goda vän genom en trollring kärlek hos sin älskade, som förr var honom otrogen; gräfvver upp skatter, anställer en jagt i luften, till Cardinal Campegii ära, uppkallar Alexander den store inför Kejsar Maximilian, och förvandlar dennes sofrum till en blomstrande lustgård, åstadkommer blå stjernströdd himmel, moln, regn och åska i en annan sal, trollar hjorthorn på en riddares hufvud, och, då denna till hämdställer försåt för honom, blir mannen bedragen; trollar foglar in i en park, skaffar grefvinnan af Anhalt i Januari mogna drufvor, äpplen och päron, trollar fram ett slott, der en dejeuner intages, för en i Turkiet fången adelsman hem till sin maka, som nys ingått nytt äktenskap, men då skiljdes, för att få sin förra man; flyger till skogs med en källarmästare. Faust vill gifta sig, men skrämmes derifrån af Lucifer, som dock uppkallar Helena från Troja till hans concubin, hvilken blef moder åt Justus Faustus. (Båda försvunno efter fadrens död). Då det 24 året, det sista, nalkades, testamenterar han Wagner sina trollböcker och en tjenstande, profeterar; anden uppsäger honom sin tjänst en månad före hans död; Faust ångrar sig, och förtvillar, manas af en prest till bättring, men hans förtviflan stiger med hvarje dag; om natten plågas han af drömmar om helfvetet, om dagen af förtviflan; i stället för att tro på Guds barmhertighet, vill han mörda sig, men handen hålles tillbaka af djefvulen; Mephostophiles tröstar honom dermed, att han ej är den enda fördömda, utan äfven Hedningar, Turkar o. a., att Faust ej skulle fara så illa i helfvetet, som de andra. Om natten hörde några studenter, som varit i sällskap med honom på qvällen på värdshuset, ett förfärligt väsen i hans rum, och när de om morgonen kommo in, funno de allt fullt af blod, hjernan fastklibbad vid kläderna, tänderna liggande på golvet, men kroppen söndersliten på en dynghög. Studenterna ställde så till, att hans dödsätt blef okänt och liket begrafvet i vigd jord. Dock blef begrafningen störd af en förfärlig storm, som blott dessa ögonblick varade.

ännu fasthåller tron på vidskepligheten, på djefvnen såsom yttre magt, (— hädanefter blir han inre magt —) då *förståndets* tid inbryter med vetenskapen om tingens grunder (Chemi, Fysik, Medicin) i stället för Magi. — Men Faust är tillika en bild af den fria individualiteten, som afsäger sig all tradition, all tro och vill på egen hand söka allt *vetandes* föremål, men i känslan af sin frihets magt med vett och vilja sätter *egoismen* till sin lefnadsprincip, stannande på orätt väg *). Han är en representant af all gryning, då natten ännu icke vikit, men dagen dock börjar beredas. — Ifrån rent menisklig ståndpunkt är Faust en bild af mensklighetens högtsträfvande ande, som längtar efter lösningen af vetandets gåtor, hvilket är högst berömligt, men går orätt väg, vill ej förödmjuka sig för Gud, och salunda på naturlig väg nalkas sitt mål, utan vill på ginaste vägen, äfven om det vore genom f—n sjelf, nå det. Men det mål, som nås på denna väg, är ej det högsta, utan lögnen och skenet deraf, blott magt öfver naturen och yttre vällefnad, kroppens salighet, magt öfver andarne, i stället för magt öfver anden, och dess salighet, själens gudalighet. — Eller med andra ord: Faust är menniskoanden, som uttömt alla den menskliga lärdomens och vetenskapens förräder, utan att i sophögen af historiskt vetande ha funnit vishetens ädelsten, af lärdomens barkbröd funnit mättnad, svar på sitt oroligt forskande inres viktigaste frågor, och som derföre, i stället för att med sin speculation sjelf undersöka kärnan, afskilja det sanna vetandet från det falska, eller, om han det icke mägtade, fly i armarne på religionen, kastar ifrån sig all medelbar kunskap, all speculation, all tro, mensklighetens historiska och religiösa arf, tron på menskligt och gudomligt värde, och sluter sig till det omedelbara, d. v. s. lögnen, emedan ingenting

*) "När menniskan ledes af kärlek till sig sjelf, när hon vill njuta universum blott såsom sig, ej såsom Gud; när hon utforskar tingens sammanhang, blott för att bruka dem genom kunskapen om deras kvalitet och ömsesidiga förhållanden och tillintetgöra dem genom sig sjelfva; när hon har medvetande af denna magt att förderfva, och dock utöfvar den med lust, så hängifver hon sig åt det onda." (Rosenkranz Gesch. d. deutsch. Poesie in Mittelalter. Halle 1850. 427).

är omedelbart på jorden, till lögnens andar, för att genom dem på en *ginväg* vinna *vishet* och *lycka*, men vinner ingendera, ty lögnens vishet är dårskap, och dess lycka en sminkad osalighet, en verldslig vällefnad, i sus och dūs, bland pokaler, flickor och skämt, men som dock genombrytes af andens oro, ånger, förtviflan, otillfredställelse, disharmoni, ett inre helfvete. — Faust är en bild af synden, som, en gång aflad, föder döden, ej frågar efter medlets tillåtlighet, endast målet vinnes, och, då målet vunnits, finner det vara af annan art än det troddes, vara en ominskad osalighet, ett doldt helfvete, då dygden ofta är en dold himmel, midt under ett yttre helfvete. "Principiis obsta, sero medicina paratur" är äfven här temat.

§. 6.

M:s *Faust* skrefs 1588, uppfördes 1594 och 97 af Lord Admirals Servants, trycktes 1604, 16, 24, 63 i 4:o. Efter Marlowes död interpolerades det oskickligt *), hvarvid Greens Friar Bacon, som trycktes 1594, föresväfvade omarbetarena **). Arbetet, hvilket af alla dess granskare upphöjes med stora loford ***), följer vida trognare än Göthes sagan och är ett mera concist och sammanhängande helt.

*) Tiech Sh. V. I. xxxvii: "Nach dem jetzigen Missgestalt, wie Er in den Old Plays abgedruckt steht (och här), ist es unbillig den Dichter zu beurtheilen." Att ändringar skett, ses af en anteckning: "Lent unto the company 22nd Nov. 1602, to pay unto William Bride and Samuel Rowley for their adycions in Doctor Fostos, the sum L. 4," hvilket, enligt tidens curs, var väl betalt.

**) Utgifvaren säger: "Friar Bacon är komisk, och har ej någon likhet med det rysliga innehållet i Faust. De delar i Faust, der *Clown's* uppträda (I Act. s. v; II. Act. s. iv; III. Act. s. iii; IV. Act. s. vi; V. Act. i. s. en liten del;) svara så föga mot tonen i det öfriga dramat att vi äro böjda att anse dem för interpolationer; och de äro troligen de ofvannämnda tilläggen. Att införa en så underordnad besvärjare, som *Clown*, försvagar betydligt precens intryck, och ger den ett löjligt utseende, som är en fullkomlig motsats mot den högtidliga stämning, som slutscenen vill gifva, en scen, som, oaktadt denna besynnerliga blandning, ännu alltid är högst förskräcklig och sublim." Dessa inblandningar äro så platta och triviala, att vi, äfven stödda på detta och Tiecks vitsord, uteslutit dem i öfvers. Om W. Müller i sin öfvers. Berl. 1818 gjort likaledes, känna vi icke.

***) "Den reiche Witz der komischen, die erschütternde Gewalt der tragischen Scenen sind vortrefflich; von Seiten der innern Consequens übertrifft diese Behandlung der Faustischen Sage alle anderen. Der Contrast äusserlichen, rasch vorübergehenden Glückes mit ewiger Verdammnis des Geistes ist selten so tief-sinnig und doch so populär dargestellt." — Rosenkrauz Gesch. d. Poes. III. 185.

Dock är, med några få utväxter, förstadelen af Göthes Faust ett mästerverk, af en fulländning, som Marlowe hvarken hunnit eller kunnat hinna, men den andra delen går nästan helt och hållet från sagan. Utom troheten mot sagan och concisiteten har dock Marlowe ett företräde. Det melankoliska elementet, det egentligen *Tragiska*, frambryster bestämdt hos honom, hvilket ej är fallet hos Goethe. Fausts oro, förtviflan, ånger, missnöje framstiger oftare och bestämdare hos Marlowe, och Mephistopheles sjelf, som hos Goethe är en verldsironisk natur, bär hos Marlowe synbarligen inom sig sitt eget helvete, oron, förtviflan, då spår dertill ej synas hos Goethe. Han är der en Faunisk natur, som glömt sin fördömmelse. Det är alltså mera religion i Marlowes Faust, ty den uttryckes hos båda negativt genom förtviflan. Detta tragiska element, som löper igenom hela arbetet, utgör dess organiska föreningsband, hvarför utan drammen endast skulle bli ett galleri af spridda tafior, såsom sagan sjelf är. Han har med kraftig hand i få drag tecknat den stora trollkonstnärrens hela lif från det ögonblick, då han

"Faust innehåller väl ingenting så dramatiskt som första delen af *Juden på Malta*, men förträffligt inflätade äro då och då utbrotten af Fausts uppskakade samvetes ånger och strider. Det är fullt af poetiska skönheter; men en inblandning af buffoneri försvagar effecten, och bevisar det snarare vara ett utkast af ett stort snille, än ett fulländadt arbete. Mephistopheles har här ett hemskt vemod, som gör ett djupare intryck, än hans ironi hos Goethe. Men Margarethas sköna role saknas." — Hallam II, 255.

"This, in point of preternatural wildness, and metaphysical horror, is the chef-d'oeuvre of M. It unfolds not only genius of a sublimated and exotic cast, but seems to have been the product of a mind inflamed by unhallowed curiosity, and an eager irreligious desire of invading the secrets of another world, and so far gives credence to the imputations, which have stained the memory of its author; for this play breathes not a poetic preternaturalism, if we may use the expression, but looks like the creature of an atmosphere emerging from the gulph of lawless spirits, and vainly employed in pursuing the corruscations which traverse its illimitable gloom. — The catastrophe of this play makes the heart shudder, and the hair involuntarily start erect; and the agonies of Faustus on the fast-approaching expiration of his compact with the Devil are depicted with a strength truly appalling. — Yet amidst all this diabolism, there occasionally occur passages of great moral sublimity, passages on which Milton seems to have fixed his eye. Thus, the reply of the Demon Mephistophiles to the enquiry of Faustus, concerning the locality of Hell, bears a striking analogy to the descriptions of Satan's internal and ever-present torments at the commencement of the fourth book of *Paradise Lost*." Drake s. 465.

försvor sig åt Satan till det, då han kom i hans våld, sedan hans lif ifrån den första fatala stunden varit en kedja af yttre ära, vällefnad och skämt, under en inre följd af ångrens och förtvifflans qual, och kastning mellan ondt och godt, hvilket symboliseras genom de ofta uppträdande onda och goda Englarne. Denna personification af hans inre tillstånd, jemte allegorien om de sju dödsynderna visar att Faust ännu stod med ena foten kvar på de gamla Miraklernas och Moraliteternas botten. Han var äfven i dramatiken en gryning, en gränsväktare mellan tvenne tidevarf. — De enda tecknade personerna äro Faust och Mephostophiles, de öfriga äro blotta skugggärningar. För öfrigt öfverlemnna vi åt läsaren att reflectera öfver detta sublima och uppbyggliga drama, och afgöra dess originalitet vid jämförelsen af sagan, hvars grundrättning vi för detta ändamål utkastat.

DOCTOR FAUSTUS.

Personer:

Faustus.

Mephostophiles.

Påfven.

Raymond, Kung af Ungern.

Bruno.

Carl, Kejsare af Tyskland.

Hertigen af Saxen.

Hertigen och Hertiginnan af Vanholt.

Fredrik.

Mertino.

Benvolio.

Valdes.

Cornelius.

Goda Engeln.

Onda Engeln.

En gammal man.

Tre Studenter.

Sju dödssynder.

Wagner.

En Hästhandlare.

Biskopen af Rheims.

Lucifer.

Belzebub.

Cardinaler, Biskopar, Munkar, Soldater, Betjenter, etc.

DOCTOR FAUSTUS.

(Chorus inträder.)

Vår Sångmö höjer icke stolt sin gudaröst
på stridens fält, der Mars till slagtning för,
och ej om kärlekssmek och älskogslekar
på Kungars hof, der staters fall bereds,
och ej till djerfva hjeltebragdets pris,
nej, endast Fausts skiftesrika öden
vi värdsamt erna ställa fram för Er.
Vi först en mildrad dom af Er begära,
och Fausts barndom sen förtälja Er.
Han var af lägre börd, i staden Rhodes
i Tyskland född, i Wittenberg sen fostrad,
och underhållen af en nära slägtning.
Hans flit var i Theologien så stor,
att snart han hedrades med Doctorsnamn,
blef allas öfverman i lärda strider
om himlens höga ting; ty skarpsynt var han.
Sen stolt af lärdom han bedrog sig sjelf,
flög allt för högt med vaxhopsatta vingar,
tills himlen smälte dem och han föll ned,
ty han sig vände till ett djefvulskt yrke,
då, mättad af all lärdoms gyllne frukt,
af Satan ledd, han Andarne besvor,
och ej så kärt fann något som Magien,
den föredrog framför sin högsta fröjd. —
Just han i sitt studerrum sitter der!

FÖRSTA ACTEN. Sc. I.

(Faust i sitt studerrum.)

Far fort Faustus i din forskning, börja
att gå till djupet med din vetenskap.
Först utan skäl du gällt som Theolog,
men sök nu botten af all visdomsart,
i lif och död läs Aristoteles!
Du mig förtjusat, ljufva tankekonst,
Bene disserere est finis Logices.
Logiken lär blott disputeras väl.
Är det miraklet, som den konsten gör?
Farväl Logik, då är i dig jag utlär.
Ett större mål är Fausts snille värdt.
Lef väl Filosofi! — Häll dig Galenus.
Blif läkare Faustus, hopa guld,
och blif odödlig för en undercur.
Summum bonum Medicinæ sanitas,
All Medicin till mål har kroppens helsa.
Ack, Faust, ren du hunnit detta mål.

Bevaras ej som minnesmärke hvart
recept af dig, som räddat hela städer
och mången högst försvillad sjukdom läkt.
Dock är du än blott Faust och en menska.
Om evigt lif du kunde menskor ge,
och väcka döda upp till lif igen,
då vore yrket först all aktning värdt.

Farväl du konst! — Hvar är Justinianus?

Si una eademque res legatur duobus,

Alter rem, alter valorem rei, etc.

Ett lagrum blott om lumpna testamenten!

Exhereditare filium non potest pater, nisi etc.

Så alltigenom låter codex juris,

och så är lagens hela innehåll.

Det är just studium för en legodrång,

som lefver blott för triviala mål,

för slafviska för mig, för liten höga.

Till slut blir väl Theologien dock bäst.

Hit Hieronymi version af Bibeln!

Stipendium peccati mors est: ha stipendium, etc.

Och syndens lön är döden; det är hårdt.

Si peccasse negamus, fallimur, et nulla est in nobis veritas,

Om vi säga, att vi ej hafva någon synd, bedraga vi oss sjelf-
va, och det är ingen sanning i oss.

Då måste vi ju synda, alltså dö,

Ack, måste döden dö, den eviga.

Hvad är väl det för lära? *Che sera, sera:*

Det som skall ske, det sker. Theologi,

farväl! Gudomlig deremot mig syns

hvar dödbesvärjares, hvar trollkarls bok,

bokstäfver, tecken, linier och cirklar:

det är just det, som Faust älskar mest.

O hvilken herrlig verld af gagn och nöje,

af magt, af ära, ja af allmagt löfväs-

den, som med flit studera vill Magien.

Mig lyda skall allt, som kan röra sig

emellan polerna. Då kungar, kejsrar

blott äro lydda hvar uti sitt rike,

har hvarje mästare i denna konst

ett rike, vidt som menskotanken når.

En äkta trollkarl är en riktig halfgud.

Välän, min hjerna, gör mig till en Gud.

(Wagner kommer.)

Gå Wagner, helsa mina goda vänner

Herr German Valdes och Cornelius,

och bed dem genast unna mig ett samtal.

Wagner. Skall ske. *(går.)*

Att träffa dem, blir mig af större gagn

än all min flit, hur mycket än jag svettas.

(Den goda och onda Engeln inträda.)

Den goda E. Lägg bort, o Faust, denna djefvulsbok.

Se ej på den, att ej din själ må frestas,

och på ditt hufvud samka Herrans vrede.
Läs bibeln, läs; — det der är Gudahän.

Den onda E. Far Faust fort i den berömda konst,
som lemnar nyckeln till naturens skatter.
Du blir på jorden då som Zevs i skyn,
en konung öfver dessa elementer. (*Englarne gå.*)

Faust. Ack, hur förtjust jag är af denna plan!
Att bjuda andra hämta hvad jag önskar?
Att bringa slut på alla tvifvelsmål?
Fullbordad hvar förtviffad plan, jag har?
De skola bort till Indien efter guld,
i hafvet söka mig en nyfödd perla,
och spana ut i nya världens vrår
de skönsta frukter, Furstars läckerheter,
och blotta djupet af filosofien,
förtälja fjerran kungars hemlighet,
omgjorda Tyskland med en kopparmur,
och leda snabba Rhen kring Wittenberg.
De skola fylla skolorna med lärdom,
att hvar student skall bli rätt genomlärd.
Jag värfvar härar med det guld, de ge,
och jagar Parmas furste från vårt land
och styr som enväldskonung alla riket.
Jag bjuder mina andar finna opp
för krigsbehof långt bättre stridsmaskiner,
än dem, som nyttjats vid Antwerpens bro.

(*Valdes och Cornelius komma.*)

Kom, bästa Valdes och Cornelius,
och unnen nådigt mig ert visa samtal.
Ack, visa Valdes och Cornelius,
till slut ert tal dock vunnit mig för Er.
Jag öfva vill Magi och hemlig konst,
Filosofien är mödosam och dunkel,
små själar öfve lag- och läkekonst;
Magien, Magien, den har förtjusat mig.
Så hjälpen mig deri, J gode vänner.
Och jag, som med subtila syllogismer
förbryllat presterna i Tysklands kyrka,
bragt lärdomsblomman uti Wittenberg,
att svärma till mitt Auditorium,
som underverldens andar till Musæus,
när Ijufva sångarn kom till Hades ned.
Jag vill bli vis som den Agrippa, hvilken
vann med sin skugga Europas pris.

Valdes.

Hos folken skall oss ära ge ditt smille,
samt dessa böcker, vår erfarenhet.
Som Indiens negrar lyda Spanska herrar,
så skola alla elementers andar lyda
oss tre, som andarne beherrska, ständigt, —
som lejonvakt kring oss, när så vi bjuda, —
som tyska ryttare med fällda lansar,

som Lapplands jettar trafvande bredvid:
 än lika qvinnor eller unga flickor,
 som ha mer skönhet i sitt stolta anlet,
 än den som bor på Venus hvita barm.
 De från Venedig mången skeppslast föra;
 och från America det gyllne skinnnet,
 som hvart är ökar gamla Filips skatt;
 allt får du Faust, om — du blott har mod.

Faust.

Ja väl så mycket mod har jag dertill,
 som du att lefva; därför tveka ej.

Cornelius.

De underverk, som göras af Magien,
 visst bringa dig ifrån all annan konst.
 Den botten när af stjernetydnings konst,
 kan tungomål, vet mineralers kraft,
 har hvar princip, som fordras för Magien.
 Alltså o Faust tveka ej och snart
 du ärad blir, för denna konst besökt
 långt mer än fordom Delphiska oraklet.
 Mig säga andar att de torka hafvet,
 och hämta skatter efter alla skeppsbrott;
 ja all den rikdom, våra fäder gömt
 i jordens mörka, djupa innamäten.
 Säg Faust mig, hvad brister då oss trenne?

Faust.

Cornelius, intet: Ack det fröjdar själen!
 Kom, visa mig, hur som Magien bedrifvs;
 jag vill besvärja i en bortgömd håla,
 och riktigt njuta dessa höga fröjder.

Valdes.

Så skynda dig till någon afskiljd grotta,
 tag med dig Bacos och Albani verk,
 Hebräiska Psaltarn, Nya Testamentet,
 och hvad som eljest du behöfva kan
 vi skola lära dig, förrän vi skiljas.

Cornelius.

Låt Faust först få veta konstens formler,
 och sedan, lärd i hvar ceremoni,
 han sjelf försöka må på egen hand.

Valdes.

Jag lär dig först Magiens ABC,
 och se'n du visst skall längre gå, än jag.

Faust.

Kom, låt oss spisa, att vi efteråt
 må allt försöka, som hör konsten till;
 ty förrn jag sömnar, vill min magt jag pröfva;
 i natt besvärjer jag, det koste lifvet. (*De gå.*)

II. Scen. (*Två Studenter.*)

Den första St. Jag undrar just hvad Faust tar sig för,
 som förr lät hörsaln skalla af: *sic proba.*

(*Wagner inträder.*)

Den andra St. Det få vi genast veta, här kommer hans famulus.

Den första St. Nå, hvar är din husbonde?

Wagner. Gud i himlen vet.

Den andra St. Hvarföre vet då intet du det?

Wagner. Ja, jag vet, men det följer ej.

Den första St. Gå åt fanders med ditt skämt och säg hvar han är.

Wagner. Det följer ej på grnd af argumenter, som vi, såsom Licentiaten, måste fordra; därför coucederen ert misstag, och varen uppmärksamma.

Den första St. Du vill således ej säga för oss?

Wagner. Ni tar miste, ty jag vill säga för Er; men om J ej voren dumhufvuden, skullen J aldrig göra en sådan fråga; ty är han ej *corpus naturale*, och är ej den *mobile*? Alltså, hvarföre skullen J göra mig en slik fråga? Men vore jag ej till lynnet flegmatisk och höjd för otukt (för kärlek skulle jag säga), så skullen J ej komma fyratio fot inom afrätningsplatsen; fastän jag ej misströstar, att få se Er hängda nästa thing. Då jag nu så triumferat öfver Er, vill jag antaga minen af en grubblare, och börja tala som följer: *Concedo*, mina kära kumpaner, att min herre sitter derinne till bords med Valdes och Cornelius, hvarpå detta vin, om det kunde tala, skulle ge *testimonium*; och må nu Gud väl-signa Er, bevara Er, uppehålla Er, mina kära kumpaner. (*Går.*)

Den första St. Jag räds, o Faust, hvad jag länge fruktat, att du har fallit på den helvetskonsten, som illa frejdat dessa två i verlden.

Den andra St. Om han en främling vore, ej min vän, dock öfver faran för hans själ jag sörjde; Kom, låt oss gå och underrätta rector'n; han må med allvar sörja för hans räddning.

Den första St. Jag räds, att intet mer kan honom rädda.

Den andra St. Låt oss likväl se till, hvad här kan göras. (*Går.*)

III. Scen.

(*Åska. Lucifer och fyra Djefflar komma.*)

Faust. Just nu, när nattens dystra skugga längtar att se Orions daggomgjutna blick, och flyr från Söderns sköna verld åt skyn, och andas mörker öfver himlahalvfvet; begynn, o Faust, din besvärjelse, försök om djefflar lyda ditt befäl, när de ha dina böner sett, ditt offer. Jehovahs namn står inom denna cirkel, ett anagram, baklänges och rättfram; och helgonnamn abbrevierade; dertill figurer af hvart himmelskt väsen, af himmelstecken och irrstjernors lopp, som tvinga andarne att stiga upp: nu frukta ej o Faust, var beslutsam, försök det yttersta, Magien förmår! (*Åska.*)

(*Sint mihi Dii Acherontis propitii, valeat numen triplex Jehovah, ignei, aërii, aquitani spiritus! Salvete Orientis princeps Belzebub, inferni ardentis monarcha et demigorgon, propitiamus vos, ut appareat et surgat Mephostophiles Dragon, quod tumeraris; per Jehovah, Gehennam et consecratam aquam, quam nunc spargo; Signumque crucis, quod nunc facio; et per rota nostra ipse nunc surgat nobis dictatis Mephostophiles.*) (*Djefvulen kommer in.*)

Jag dig besvär, gå bort och ändra skepnad; du är för vidrig att betjena mig. Gå och kom åter som en Franciscan. den helga drägten passar djefvuln bäst.

(*Djefvulen går.*)

Jag ser att kraft bor i mitt gudaord;
 hvem ville ej häri nå mästerskap?
 Hur smidig är ej Mephostophiles,
 af lydnad sammansatt och ödmjukhet.
 Magien och mina trollord det förmå. (*Meph. kommer.*)

Mephostophiles. Hvad vill du Faust att jag nu skall göra?

Faust. Jag bjuder dig att tjena mig och göra,
 så länge som jag lefver, hvad jag vill;
 om än jag ville taga månen ned,
 och låta hafvet öfversvämma världen.

Mephostophiles. Min herre är den store Lucifer;
 Jag vill ej tjena dig, om han ej vill.
 Ej mer än han befäller, våga vi.

Faust. Bjöd han dig ej att komma till mig nu?

Mephostophiles. O Faust! Nej, nu kom jag själfmant hit.

Faust. Hvad, kom du ej på min besvärjelse?

Mephostophiles. Det var ett skäl, men blott *per accidens*;
 ty när vi höra, att Guds namn missbrukas,
 Hans ord förnekas och Er herre Kristus,
 då skynda vi, att få hans stolta själ:
 Vi komma ej, om han ej brukar medel,
 som bringa själn i fara att fördömas.
 När man besvärjer thy är det en ginväg,
 att djerft afsvärja sig all tro på Gud,
 och höja ödmjuk bön till afgrudsfursten.

Faust. Så har jag redan gjort, och tror för visst,
 att ingen ann är Gud, än Belschub;
 för hvilken Faust underkastar sig.
 Jag rådes ej för detta ord: *fördömd*,
 jag helvetet förbyter till Elysium;
 med fordna filosofer lefve anden.

Men lemnom detta prat om menskosjälar,
 och säg mig; hvad är Lucifer, din herre?

Mephostophiles. En öfverkonung öfver alla andar.

Faust. Var Lucifer ej ock en gång en engel?

Mephostophiles. Jo visst, o Faust, och af Gud mest älskad.

Faust. Men hvarför är han då de djeflars kung?

Mephostophiles. Ack! för sitt fräcka högmod och sin lusta
 att själf bli Gud, han störtades från himlen.

Faust. Hvad är en J, som tjenen Lucifer?

Mephostophiles. Osälla andar, hvilka honom lyda,
 och sammansvurit oss mot Gud med honom,
 och därför som han fördömda blifvit.

Faust. Hvarest fördömda? *Meph.* Ner i helvetet.

Faust. Men hvarför är du borta derifrån?

Mephostophiles. Nej, här är helvetet, jag är ej borta.
 Tror du att jag, som en gång sett Guds anlet,
 och smakat himlens evigt sköna glädje,
 af tiotusen helveten ej plågas,
 då jag beröfvats evig salighet?

O Faust! lemna dessa bittra frågor,
som bringa mig i vanmagt, mig förfära.

Faust.

Den store Mephostophiles är så förtviflad,
för det han blifvit stängd från himlens fröjder?
Du kan af Faust lära manligt mod,
och att försmå den fröjd, som ej blir din.
Gå, bringa detta bud till Lucifer;
du sett hur Fausts tvifvel på en Gud
har fört hans ande till en evig död.
Säg, att han lemnar honom denna själ,
om han får lefva tjugufyra år
i alla världens vällustrika fröjder;
om du får för beständigt tjena mig,
att gifva mig hvad helst jag täcks begära,
och, säga mig hvad helst jag täckes fråga;
att slå min ovän, bistå mina vänner;
och alltid lyda vid min minsta vink.
Gå, skynda dig till afgrundens monark,
men kom i mitt studerrum midnattstiden,
och gif mig då din herres svar till känna!

Mephostophiles. Skall ske, Faustus. (*går.*)

Faust.

Ack hade jag så många själar som
der finnas stjernor, gaf jag dem för honom,
som gör mig till en herre öfver världen,
och genom luftens rynder slår en bro,
som öfver hafvet för min krigarskara;
förenar afrikanska strandens höjder
med Spaniens rike till en continent,
och gör dem båda lydiga min spira.
När nu jag ernått hvad jag efterlängtat,
skall Kejsarn lefva endast på min nåd,
och ingen Tysklands furste utan den.
Tills Mephostophiles tillbaka är,
jag vill begrunda denna gudakonst.

ANDRA ACTEN. Scen I.

(*Faust i sin studerkammare.*)

Faust.

Nu, o Faust,
du måste bli fördömd, och kan ej räddas.
Hvad batar tanken då på Gud och himmel?
Bort med så tomma drömmar och förtviflan;
på Gud du tvifla må, tro Belzebub.
Nu, vänd ej åter, Faust, var beslutsam.
Hvi vacklar du? det hviskar i mitt öra:
afsvär Magien, och vänd till Gud tillbaka.
Nej hvarför det, han älskar dig ju ej;
den Gud, du tjenar, är din egen lusta,
som främjas bäst af tro på Belzebub:
ett altar och en kyrka gör jag honom
och offrar honom blod af spenabarn.

(*De två Englarna.*)

Den onda E. Far fort i din berömda konst, o Faust.

- Den goda E.* Nej, öfvergif nu den fördömda konsten.
- Faust.* Hvad gagnar bön och själsförkrossning, ånger?
- Den goda E.* Ack genom dem bereds dig väg till himlen!
- Den onda E.* Nej illusioner, galenskapens följder, de göra dem, som öfva dem, till dårar.
- Den goda E.* På himlen tänk och hvad till himlen hör.
- Den onda E.* Nej, Faust, tänk på heder och på rikdom. (*Engl. gå*)
- Faust.* Rikdom!
Ja Emdens herradöme skall bli mitt;
när Mephostophiles skall hos mig bli,
hvad makt kan skada då? Du är *in salvo*;
låt bli att tvilla: Mephostophiles
kom, bringa glada bud från Lucifer.
Det är ju midnatt? Mephostophiles,
kom, *veni, veni*, Mephostophiles.
(*Mephostophiles kommer.*)
Förtälj, hvad Lucifer, din herre, säger.
- Mephostophiles.* Att jag skall tjena Faust i hans lefnad,
om du vill köpa med din själ hans tjänst.
- Faust.* Dig Faust längesedan lofvat det.
Mephostophiles Men nu högtidligt bör den pantförskrifvas
i ett contract, som skrives med ditt blod:
ty denna säkerhet sig fordrar Lucifer.
Och vägrar du, går jag tillbaks till honom.
- Faust.* Nej stanna, Mephostophiles, och säg
hvad godt din herre har utaf min själ.
- Mephostophiles.* Hans rike den förstorar.
- Faust.* Är det det skäl, hvarför han frestar oss?
- Mephostophiles.* *Solamen miseris socios habuisse doloris.*
- Faust.* Hvad, plågas ni, som blott martera andra?
Mephostophiles Ja väl, så mycket som en menskoande.
Men, svara Faust, får jag nu din själ?
Då vill jag bli din slaf och tjena dig,
och ge dig mer, än du förstår begära.
- Faust.* Ja, Mephostophiles, jag ger dig den.
- Mephostophiles.* Tag då helt modigt blod utur din arm,
sätt ut en tid, vid hvilkens slut min herre
din själ kan fordra som sin egendom;
då blir du stor som sjelfva Lucifer.
- Faust.* Nu, Mephostophiles, för din skull Faust
tar håll på armen, med sitt blod han nu
sig pantförskrifver sjelf åt Lucifer,
den afgrundskung, som bor i evig natt.
Se detta blod, som droppar från min arm,
det vare nog, att tillfredssälla dig.
- Mephostophiles.* Men skrif dermed ett gåfvobref, o Faust.
- Faust.* Skall ske! Men ser du Mephostophiles,
hur bloden stelnar, att jag ej kan skrifva.

Mephostophiles. Jag skaffar eld, att det på stunden tinar. (*Går.*)

Faust. Hvad bådär det, att så min blod har stelnat?
Vill den ej gerna, att jag skrifver brevet?
Hvi flyter det ej, att jag nu kan skriva?
Dig Faust ger sin själ: der blef det stelnadt.
Men hvarför ej? är ej din själ din egen?
Så skrif igen: dig Faust ger sin själ.

(*Mephostophiles med en kolpanna.*)

Mephostophiles. Se Faust, här är eld; sätt armen hit.

Faust. Så, — nu begynner blodet åter flyta;
nu vill jag skriva slut, på ögonblicket.

Mephostophiles. Hvad gör jag ej, att vinna mig hans själ?

Faust. *Consummatum est*, nu har jag skrifvit slut,
Och har till Lucifer min själ förskrifvit.
Men hvad är denna inskrift på min arm?
Homo fuge; men hvart fly? till himlen?
Då skulle han mig störta till sin afgrund.
Jag mig bedrager, här står intet skrifvet.
Jo, jag ser tydligt, hur just här står skrifvet:
Homo fuge; dock skall ej Faust fly.

Mephostophiles. Jag hämta vill hvad som behaga skall
hans själ. (*Går. Djeflar komma, med kronor och
kostbara kläder, till Faust. De dansa och aflägsna
sig. Mephostophiles kommer.*)

Faust. Säg, Mephostophiles, hvad vill den synen?

Mephostophiles. Ej annat Faust, än din själ förnöja,
och visa dig hvad som Magien förmår.

Faust. Kan, när jag vill, jag kalla slika andar?

Mephostophiles. Ja, Faust, och dessutom mer än så.

Faust. Mottag Mephostophiles då denna rulle,
en pantförskrifning af båd' kropp och själ:
men mot det villkor blott, att du uppfyller
contractets alla punkter och artiklar.

Mephostophiles. Jag svär vid helvetet och Lucifer,
att efterkomma allt som lofvadt är.

Faust. Så lät mig läsa opp det med dess villkor:

Primo. Att Faust skall bli en ande till form och väsende. *Secundo.* Att Mephostophiles skall bli hans tjänare och honom lydlig. *Tertio.* Att Mephostophiles skall göra och gifva åt honom hvad helst han fordrar. *Quarto.* Att han i sitt hus och rum skall bli osynlig. *Ultimo.* Att han skall inställa sig hos besagde Johan Faust alltid, i hvad skapnad och form denne behagar. — Jag, Johan Faust i Wittenberg, Doctor gifver härmedelst kropp och själ åt Lucifer, Österns Furste, och hans Minister Mephostophiles; och öfverlåter dem yttermera full magt, att, då fyra och tjugu år lupit till ända och dessa ofvanskrifna artiklar blifvit iakttagna, hämta och bortföra Johan Fausts kropp och själ, till deras boning, hvar helst du är. Med egen hand *Johan Faust.*

Mephostophiles. Säg, Faust, lemna du mig nu contractet?

Faust. Se här, må fan dig fördel ge deraf.

Mephostophiles. Nå väl, nu må du fordra hvad du vill.

- Faust.* Först vill jag fråga dig om helvetet.
Hvar ligger hvad vi kalla helvete?
- Mephostophiles.* Inunder himlen.
- Faust.* Ja, så gör allting annat; men hvarest?
- Mephostophiles.* Emellan dessa clementers gränsor,
der vi marteras och förbli för evigt.
Ej helvetet har gränsor, stänges ej
inom ett eget rum; hvarest vi äro,
der är just helvetet, och der det är,
der måste städs vi vara. Ja, om världen
tog slut och hvarje väsen blefve renadt,
allt blefve helvete, som ej är himmel.
- Faust.* Jag tror att helvetet är blott en saga.
- Mephostophiles.* Så haf den tron, till dess erfarenheten
din tro förändrar.
- Faust.* Tror du, jag fördömmes?
- Mephostophiles.* Ja väl, du måste; här är documentet,
hvari du gifvit Lucifer din själ.
- Faust.* Ja, äfven kroppen; och hvad är det mera?
Tror du att Faust kan inbilla sig,
att något qval finns efter detta lif?
Nej, det är prack och idel käringprat.
- Mephostophiles.* Jag sjelf är ett bevis, att så ej är;
Jag är fördömd och nu i helvetet.
- Faust.* Nå, är det helvete, jag alltför gerna
vill bli fördömd: kan äta, dito sofva,
spatsera, disputeras, ha, ha, ha.
Men lappri det; nu vill jag ha en hustru,
den aldraskönsta mö i hela Tyskland;
jag älskar vällust och det täcka könet;
hvad är ett lif, förutan vif.
- Mephostophiles.* Nå väl, o Faust, du skall få en hustru.
(*Hämtar en Djeflinna.*)
- Faust.* Hvad syn?
- Mephostophiles.* Nu, Faust, vill du ha en hustru?
- Faust.* Här är en sköka, som är satans het;
nej jag ger f-n en hustru.
- Mephostophiles.* Ja äktenskap är btott en lumpen form,
och älskar du mig; bry dig ej derom:
jag skaffar dig de skönsta glädjeflickor,
och för dem hvarje morgon till din bädd:
den ögat väljer skall ditt hjerta få;
ja vore hon en kysk Penelope;
som Saba vis, och tjusande och skön
som Lucifer var skön, förrän han föll.
Tag denna bok, studera den helt grundligt;
att läsa dessa rader bringar guld;
att rita denna cirkel uppå golvet,
blixt, åska, stormar och orkaner skapar.
Läs andaktsfullt tre gånger dessa ord,

och harnesklädda män stå hos dig redo,
att uti verket ställa hvad du vill.

Faust. Tack, Mephostophiles, för sköna boken,
jag kär skall akta den som sjelfva lifvet. (*Går.*)

II. Scen.

Wagner. Den lärda Faust, för att lära känna
Astronomiens hemligheter, skrifna
i Jofurs bok, det höga firmamentet,
sig svinga tycktes till Olympens höjd,
förd på en vagn af flammor, hvilken drogs
utaf ett spann af drakar under oket.
Han skyndat till en kosmografisk färd,
och, som jag gissar, kommer först till Rom
att Påfven se, och påfvehofvets skick,
och taga del uti Sanct Peters fest,
som denna dag högtidligt firad blir. (*Går.*)

III. Scen.

(*Faust i sitt studerrum och Mephostophiles.*)

Faust. När jag ser himlen, börjar jag mig ångra
och dig förbanna, Mephostophiles,
som mig beröfvat denna rena glädje.

Mephostophiles. Dig sjelf du tacka må; du sjelf oss sökte;
men tror du himlen är så härlig sak?
den är till hälften ej så skön som du
och någon, hvilken andas här på jorden.

Faust. Hur kan du det bevisa?

Mephostophiles. Åt menskan skaptes jorden, — hon är bättre.

Faust. Om himlen är för menskan till, den är för mig;
Jag öfverger Magien och ångrar mig.

(*De två Englarne komma.*)

Den goda E. Dig ångra, Faust; himlen skall förlåta.

Den onda E. Du är en ande, Gud kan ej förlåta.

Faust. Hvem hviskar till mig, att jag är en aude?
mig, vore jag en djefvul, Gud förläte;
ja, Gud förläter, om jag ångrar mig.

Den onda E. Ack, men ej Faust någonsin sig ångrar. (*Engl. gå.*)

Faust. Jag är förhårdad; kan ej ångra mig;
Knappt kan jag säga: *räddning, tro och himmel!*
Svärd, gift, en snara, en förgiftad dolk
jag välja kan, att rädda mig från lifvet;
och längesedan vore det väl gjordt,
om nöjet ej besegrat min förtviflan.
Har ej Homer jag låtit sjunga för mig,
om Alexanders kärlek, Oenons död?
Och har ej han, som byggde Thebes murar,
med Mephostophiles stämt upp musik
med ljufva harpans tjusande accorder?
Hvi skulle då jag dö och platt förtvifla?

Nej, Faust, du skall icke ångra dig.
Kom låt oss åter rasonera om
den höga, djupa stjernelärans ting.
Säg, äro många sferer öfver månen;
och alla himlakroppar blott en glob,
af lika art som deras centrum, jorden?

Mephostophiles. Som elementer äro himlarne;
från månen sjelf till den centrala globen,
invecklade uti hvarandras kretslopp,
de allasamman röras kring en axel,
hvars ända kallas världens vida pol:
Saturn, Mars, Jupiter ej äro namn,
som diktats opp; de äro aftonstjerner.

Faust. Men hafva de samma rörelse, både *situ et tempore*?

Mephostophiles. Alla röra sig från öster till vester på 24 timmar på världspolerna; men ha olika rörelser på Zodiacen. *Faust.* Så enkla frågor kan Wagner besvara; har *Mephostophiles* ej större kunskap? Hvem känner icke planeternas dubbla rörelse, att den första upptager en naturlig dag; den andra olika tid: Saturnus 30 år, Jupiter 12, Mars 4; Solen, Venus och Mercurius 1 år; månen 28 dar: det der är primafrågor; men säg mig, har hvar sfer ett värde eller *intelligentia*? *Meph.* Ja. — *Faust.* Hur många himlar eller sferer finnas? *Meph.* Nio: de sju plancterna, firamentet och den styrende himlen. *Faust.* Men är icke *coelum igneum et chrysellium*? *Meph.* Nej, Faust, det är blott en saga. — *Faust.* Så besvara då denna fråga: Hvarföre inträffa icke conjunctioner, oppositioner, aspecter, eclipser alla på samma tid, utan somliga är ha vi flera, somliga färre? *Meph.* *Per inequalem motum respectu totius.* *Faust.* Nå, godt; men säg mig nu hvem skapade världen? Det vill jag ej. *Faust.* Bästa *Mephostophiles*, säg mig det. — *Meph.* Tvinga mig ej! *Faust.* Skurk, har jag ej förbundit dig, att svara mig? *Meph.* Jo, men intet, som är mot vårt rike; så är detta: du är fördömd; tänk på helvetet. *Faust.* O Faust, tänk på Gud, som skapte världen. *Meph.* Kom ihåg det. (*Går.*) *Faust.* Fördömda ande, gå till helvetet; du har fördömt min själ, som var förtviflad! — (*De två Englarne.*) *Den onda E.* För sent. *Den goda E.* Aldrig för sent, om Faust vill ångra sig. *Den onda E.* Om du ångrar dig, skola djellarna slita dig i stycken. *Den goda E.* Ångra dig och de skola aldrig röra ditt skinn. (*Engl. gå.*) *Faust.* O Jesu Christ, min Frälsare, min Herre, hjälp Faust frälsa sin osälla själ!

(*Lucifer, Belzebub och Mephostophiles komma in.*)

Lucifer. Ej räddar Christus själen, han är rättvis; och ingen ann än jag bryr mig derom. *Faust.* Ack! hvem är du, som ser så ryslig ut? *Lucif.* Jag är just Lucifer, och här är min kamrat, helvetets furste. *Faust.* De kommit Faust, för att hämta dig! *Belz.* Vi kommit för att säga dig, att du gör oss orätt. *Lucif.* Du anropar Kristus, mot ditt contract. *Belz.* Du får ej tänka på Gud. *Lucif.* Tänk på fan, *Belz.* och hans mor. *Faust.* Förlåt, jag vill ej mera göra så; jag lofvar att ej mer se upp till himlen. *Lucif.* Så visa nu, att du oss tjenar hörsamt; vi högeligen tacka dig därför. *Belz.* Faust, vi kommit hit från helvetet att visa dig rolighet, sitt ner och du skall se de sju dödssynderna, hvar uti sin skapnad. *Faust.* Den synen skall behaga mig så mycket, som Paradiset Adam, då han skapats. *Lucif.* Tyst nu med Paradiset och märk på: Gå *Mephostophiles* och hämta dem. (*De sju dödssynder inträda.*)

Belz. Fråga dem nu Faust om deras namn och egenskaper. *Faust.* Det skall jag genast göra, hvem är du, den första? *Högmodet.* Jag är lik *Ovidii* loppa; jag kan hoppa i qvinnans alla vrår; ibland sitter jag som en peruk på hennes

panna; än hänger jag som en ked om hennes hals; än kysser jag henne lik en solfjäder; och än förvandlande mig till ett linnetyg gör jag hvad mig lyster. Men ty, hvad luktar här! Jag vill icke säga ett ord till för en konungs lösen, om ej golfvet parfumeras och betäckes med tapeter. *Faust.* Du är sannerligen en högfärdig själ; hvem är du, den andra? *Girigheten.* Jag är girigheten: född af en gammal girigbuk i en skinnpung: och kunde jag nu vinna min önskan, skulle detta hus, du och allasamman förvandlas i guld, att jag måtte sätta er i säkerhet i min kista: *O mitt kära guld! — Faust.* Och hvem är du, den tredje? *Afunden.* Jag är afunden; född af en skorstensfejare och en månglerska. Jag kan icke läsa, och derföre önskar jag att alla böcker brändes opp. Jag har blifvit mager af att se andra äta. *O att en hunger komme öfver hela världen, och jag ensam fick lefva; då skulle den se huru fet jag skulle bli! Men måste du sitta och jag stå? Jag ville hämnas.* *Faust.* Ut, afvundsjuka qvinna! Men hvem är du, den fjerde? *Vreden.* Jag är vreden: jag har hvarken fader eller moder: jag sprang ut ur ett lejons mun, när jag knappt var en timma gammal; och jag har allt sedan löpt fram och åter i världen med detta koger och svärd, sårande mig sjelf, när jag ej fick någon att fäkta med: jag var född i helvetet, och tycker om det, ty någon af Er lär vara min fader. *Faust.* Och hvem är du, den femte? *Frosseriet.* Jag är frosseriet: mina föräldrar äro redan döda, och fan i mig, om de lemnat mer än en knapp pension; och derföre köper jag mig blott trettio mål om dagen (and ten beavers?), ett lappri, så mycket att man uppehåller lifvet: Jag är af kunglig börd! min fader var en Skinka von Speck, och min moder var en Oxbog von Claretvin; mina faddrar voro följande: Peter Pichelhering och Martin Mårtensbiff; men på qvinnosidan Margaretha Mars-öl. Nu, Faust, har du hört all min ätt, vill du ej bjuda mig på supé? *Faust.* Nej, tack. *Frosseriet.* Fan annamme dig. *Faust.* Nej dig, frossare. Hvem är du, den sjette? *Lättjan.* Hojho! jag är lättjan; jag föddes på ett ställe, der solen baddade. Hojho! jag vill ej säga ett ord mer för en kungs lösen. *Faust.* Och hvem är du, Mamsell Slyna, den sjunde och sista? *Vällusten.* Hvem jag, Herre? jag är en som tycker mera om en tum rätt kött, än en aln stekt stockfisk; och jag heter Vål-lust. *Lucif.* Åt helvete! Marsch! (*de sju dödsynderna gå*). *Faust.* Ack huru denna syn förnöjer min själ. *Lucif.* Men, Faust, i helvetet finnas alla slags nöjen. *Faust.* Ack! måtte jag få se helvetet, och komma åter helbregda; huru lycklig skulle jag ej då vara! *Lucif.* Du skall få se det Faust; vid midnattstid jag hämtar dig: till dess läs denna bok från perm till perm helt grundligt, och du skall få hvad skepnad som du vill. *Faust.* Tack, store Lucifer! Jag håller denna bok som lifvet kär. *Lucif.* Nu farväl, Faust. *Faust.* Farväl, o store Lucifer, kom hit, kom Mephostophiles. (*De gå ut åt olika håll.*)

TREDJE ACTEN.

Chorus.

Den lärda Faust, för att lära känna
Astronomiens hemligheter, skrifna
i Jofurs bok, det höga firmamentet,
sig svinga tycktes till Olympens höjd,
förd på en vagn af flammor, hvilken drogs
utaf ett spann af drakar under oket,
besökte moln, planeter, sjerneverldar,
tropikens zoner, himlens väderstreck,
från månans grund med tvenne silfverhorn,
till höjden utaf *Primum Mobile*,
och reste rundt om denna vida krets,
kring himlens pol, kring dess concava rund;

från öster allt till vester flydde snabbt
 hans spann, om åtta dar var han tillbaka.
 Ej länge dröjde han i hemmets lugn,
 att hvila opp sig efter resans mödor;
 af nya planer åter jagad bort,
 han opp sig svängde på en drakes rygg,
 som luften klöf med sina vingars par,
 och företog en kosmografisk färd,
 att mäta jordens kuster och dess riken;
 och, som jag gissar, länder först till Rom,
 att Påfven se, och påfvehöfvets skick,
 och taga del uti Sanct Peter fest,
 som denna dag högtidligt firad blir. (Går.)

I. Scen.

Faust och Mephostophiles.

Faust. Vi nu, min bästa Mephostophiles,
 till stor förnöjelse passerat Trier, —
 som gärdas om af fjällens höga toppar,
 med murar utaf sten och dalars sjöar, —
 och ej cröfras kan af någon furste;
 sen från Paris vi följde franska kusten,
 och sågo Mayn, som tog i Rhen sitt utlopp,
 hvars stränder kransas om af drufvo-lundar,
 sen till Neapel och Campaniens Eden,
 med stolta, präktiga palatser prydt,
 och räta gator, med en stenlagd grund;
 der sågo vi Virgilii gyllne graf,
 der väg är huggen genom hårda klippan;
 sen till Venedig, Padua och Östern,
 der någorstädes stod ett präktigt tempel,
 hvars höga spets de gyllne stjernor hotar,
 och byggnad gjord utaf mångfärgad sten,
 och taket prydt af guld med konstnårs hand:
 så Faust har tills nu tillbrägt sin tid.
 Men säg mig nu, hvar hvila vi oss nu?
 Har du, som först jag dig befallte, mig
 ledsagat inom Romarstadens murar?

Mephostophiles. Ja, kära Faust; till bevis derpå
 se Påfvens präktiga palats framför dig:
 och, som vi äro rara gäster, väljer jag
 hans innersta gemak till vårt logis.

Faust. Hans Helighet, jag hoppas, oss välkomnar.

Mephostophiles. Det är detsamma, ty hans villebråd
 vi ändock skola smaka; men, o Faust,
 hör nu hvad nöjen Rom kan bjuda dig;
 vet då, att staden hvilar på sju kullar,
 som bilda grunden för dess stolta prakt:
 just genom stadens midt sig ormar Tibörn,
 och skär den tu med gula vägens flöde;
 hvaröfver hvälfva sig två sköna broar,
 som så förena hvarje del af Rom.
 På bron, som kallas Ponto Angelo,

man rest en fästning, öfvermåttan stark,
der du skall se ett batteri så stort,
att dess kanoner, dubbla, af metall,
i antal likna hela årets dagar;
triumfers bågar, höga pyramider,
som Julius Cäsar fört från Afrika.

Faust. Jag svär vid underverldens kungariken,
vid Styx, vid Acheron och Phlegethon,
som evigt brinner, att jag mycket längtar
att se det lysande, det stolta Rom,
dess minnesmärken och dess sköna läge;
kom, därför, lät oss gå.

Mephostophiles. Håll, jag förstår, du vill väl Påfven se,
och taga del uti Sanct Peters fest,
som denna dag högtidligt firas skall
i Rom och i Italiens hela land,
till minne utaf påfvens seger-fröjd.

Faust. Jag tycker om dig, Mephostophiles;
så länge som jag lefver, må jag mättas
af allt, som tjusa kan en menskas hjerta.
De tjugufyra år, som jag rår om,
jag slösa vill på njutningar och vällust,
att Fausts namn så länge Rom består,
beundras må i fjerran, fjerran land.

Mephostophiles. Rätt sagdt, min Faust; kom och bli hos mig,
och du skall se dem komma straxt på stund.

Faust. Ja dröj, min kära Mephostophiles,
bevilja mig min bön och sen jag går.
Du vet hur inom åtta dagars lopp
vi sågo himmel, jord och helvete;
så högt i luften flögo våra drakar,
att jorden, såg jag ned, ej tycktes mig
stort större än min hand i vidd och omfång;
der sågo vi all verdens kungariken,
och hvad mig kunde tjusa fick jag se.
Låt nu mig bli actör i denna dram,
att Påfven må få se, att Faust kommit.

Mephostophiles. Skall ske min Faust; men lät först oss stanna,
och se triumfen, då den går förbi;
och välj då ut hvad bäst din själ förnöjer,
på det din konst må gäcka Påfven eller
du störa denna fests högtidlighet;
att munkar, abbotar stå liksom apor,
och peka som statuer på hans krona;
att rosenkransar surra kring hvart hufvud;
och stora horn stå fram på Cardinalers;
med annat skämt, som du kan hitta på
och jag vill föra ut: hör! nu de komma;
i Rom gör denna dag dig rätt beundrad.

(Cardinaler och Biskopar, bärande biskops-
stafvar; Munkar sjungande i processionen, sedan

Påfven och Raymond, kung af Ungern, med Bruno förd i kedjor).

- Påfven.* Nu kasta ned vår fotapall.
- Raymond.* Du Bruno ifrån Sachsen stanna, ty på din rygg Hans Helighet vill stiga upp på St. Peters stol och Påfventhronen.
- Bruno.* Du stolta Lucifer, din thron är min; för Petrus böjer jag mig, ej för dig.
- Påfven.* För mig och Petrus skall du krypa, mask, och böja dig för Påfvens värdighet: trumpeter skallen, då St. Peters arfving från Brunos rygg bestiger Peters stol. (*Trumpetskall.*) Som Gudar smyga tyst med lena fötter, långt förrän de med jernris menskor straffa; så skall vår hämd, som länge sofvit, vakna, och straffa dig med döden för ditt tilltag. Lord Cardinal från Frankrike och Padua, gå till vårt helga Consistorium, och läsen bland decreter, hvilka gjordes af Tridents helga möte emot den, som antog påfvesysslan utan val och allmänt bifall; skyndsamt bringen svar.
- Cardinal.* Vi gå, ers Helighet. (*Cardinalerna gå.*)
- Påfven.* Raymond.
- Faust.* Gå Mephostophiles, och skynda dig med Cardinalerna till Consistorium; och då de söka i conciliets acter, slå dem med lättjefull översksamhet; och låt dem sofva, att i deras skepnad vi, du och jag, tala må nu med Påfven, som öfvermodigt skymfat Kejsaren, och sen vi må Hans Helighet till trots försätta Bruno åter uti frihet, och föra honom till de tyska stater.
- Mephostophiles.* Jag går, min Faust. Faust. Skynda, Påfven snart förbanna skall min ankomst hit till Rom. (*Faust och Mephostophiles gå.*)
- Bruno.* Låt, Adrian, mig njuta laglig rätt. Jag var af Kejsarn vald.
- Påfven.* För den skull vilja vi afsätta Kejsaren, bannlysa folket, om det lyder honom: jag dig och honom excommunicerar, och stänger er från kyrkans rättigheter, och ifrån alla helga menskors samfund. Han blir för öfvermodig af sin magt, och lyfter hufvut högt upp öfver molnen, och som ett torn sig reser öfver kyrkan: men ned vi skola slå hans öfvermod; och som vår förfar, Påfven Alexander, med foten trampade på tyske Fredrik, med detta gyllne valspråk till vårt pris:

att Peters arfving skall på Kejsarn trampa,
och gå på fasansfulla ormars ryggar,
nedtrampa lejonet och drakens ätt,
och utan fruktan basilisker söka;
så skola vi den stolta upprorsmakarn
med apostolisk magt från väldet störta.

Bruno. Svor Påfven Julius ej ed åt Kejsarn,
för sig och efterträdare i Rom,
att anse Kejsarne för sina herrar?

Påfven. Nej, Julius missbrukat kyrkans rätt,
och därför gälla hans beslut ej mer.
Är ej all magt på jorden oss förlänt?
och kunna vi väl irra, om vi ville?
Se silverbältet här med sju sigill,
till tecken af en sjufald magt af himlen,
att binda, lösa, dömma och fördömma,
befria och försegla, som mig lyster;
derför må han och du, och hela världen
sig ångra eller träffa bannet Er,
så fasansfullt, så grymt som afgrundsqvalen.

(*Faust och Mephostophiles som Cardinaler.*)

Mephostophiles. Nå, äro vi ej klädda som sig bör?

Faust. Ej ha två Cardinaler lika oss
en Helighet så tjenat som vi göra.
Men, när de sofva inom consistorium,
Vi, Faust, helsa må på helge fadren.

Raymond. Här återkomma Cardinalerna.

Påfven. Välkomna, helga fäder; svaren nu
hyad som vårt helga möte här beslutat
om Brunos straff och Kejsarns därför att
de conspirerat nyss emot vår stat
och mot vår påfveliga värdighet?

Faust. O! heligaste skydd för Romas kyrka,
synoden så med en röst här beslutat:
att Bruno och den tyske Kejsaren
må anses för Lollarder, djerfva kättrar,
och fräcke orostiftare i kyrkan,
om denna Bruno, med sin egen vilja,
förutan våld af tyska rikets furstar
tredubbla kronan eftersträfva må,
och genom er död få St. Peters stol,
så ha derom decreterna bestämt,
att han skall straxt bli dömd som kättare,
och bli å bålet bränd.

Påfven. Nu, nog! tag straxt
och honom för till Pont St. Angelo,
sätt honom i det torn, som är som säkrast.
I morgon sitta vi i consistorium,
med Cardinalernas collegium,
och skola dömma om hans lif och död.
Här, bär nu Påfvekronan med Er bort

och lemnen den i kyrkans skatt helt skyndsamt;
jag apostoliskt nu välsignar Er.

Mephostophiles. Ej blef förut så djefvulen välsignad.

Faust. Nu låt oss gå, min *Mephostophiles*;
de *Cardinaler* plågas mellertid. (*Faust och Meph. gå.*)

Påfven. Gå genast och ställ till ett gästabad,
att vi må fira här *St. Peters* fest,
och så med *Raymond*, *Ungerns* konung, dricka
en skål för sista segerns sköna fröjd. (*De gå.*)

II. Scen.

(*Måltiden inbäres; Faust och Meph. inkomma
i sina egna skepnader.*)

Mephostophiles. Kom *Faust*, och bered dig nu till glädje;
de vakna *Cardinaler* kalkas ren,
att dömma *Bruno*, som har skyndat hän,
och på en häst, så snabb som tanken, fly
bort öfver *Alperna* till rika *Tyskland*,
att helsa på den sorgbetyngda *Kejsarn*.

Faust. I dag skall *Påfven* banna dem för lättja,
som sofo bort båd *Bruno* och hans krona.
Men nu, att *Faust* må sin själ förnöja,
och åt dess dårskap få förlusta sig,
o *Mephostophiles*, mig så förtrolla,
att jag kan gå och göra hvad jag vill,
osynlig, icke sedd af någon menska.

Mephostophiles. Skall ske; böj knä, då jag uppå ditt hufvud
nu lägger handen och förtrollar dig
med detta trollspö, denna gördel tag,
och intet öga skåda skall din kropp;
ty det förmå de sju planeters ring,
den mörka luften, helvetet och furiers
tuklyfda hår, och *Plutos* blåa öld
samt *Hecate* med trädet. Nu, o *Faust*,
med deras helighet gör hvad du vill;
du skall ej skådad bli.

Faust. Tack; vakten Er, *J* munkar, att ej *Faust* slår edra kala skäl-
lar att de blöda. *Meph.* Tyst, tyst, här komma de.

(*Påfven och hans suite, sedan Cardinalerna med en bok.*)

Påfven. Välkomna, *Cardinaler*; sitten ned;
Lord Raymond, sätt Er; munkar, sen nu till,
att allt är redo, som det anstår festen.

A Cardinal. Må först Ers Helighet behaga se
Synodens dom, om *Bruno* och om *Kejsarn*.

Påfven. Hvi frågen *J* häröm, har jag ej sagt,
att vi i morgon hålla *consistorium*,
för att besluta om hans straff? Ni nyss
mig gåfven svar, och nyss beslutadt blef,
att *Bruno* jemte den fördömda *Kejsarn*,
fördömde af *Synoden* båda blefvo
som nedriga *Lollarder*, upprorsstiftrar
hvi visen *J* mig därför nu er bok?

1 Cardinal. Ni vilse far, vi fingo ej så'nt uppdrag.
Raymond. Så neken ej; vi äro alla vittnen,
 att Bruno här blef nyss Er öfverlemnad,
 att med sin påfvekrona bli förvarad
 i kyrkans skattrum. —

Båda Card. Vid St. Paul, vi hört det.

Påfven. J vid St. Peter skolen dö, om J
 på ögonblicket ej dem fören ut!
 Bortsläpen dem till fängelset, belasten
 med fjättrar deras lemmar: jag förvisar,
 o nedriga prelater, som förrädt mig,
 till afgrundsqvalen edra själar!

Faust. Så äro de in salvo: nu till festen, ej Påfven nånsin haft så munter
 gäst. *Påfven.* Sitt med oss Erkebiskop af Rheims. *Bisk.* Jag tackar Ers Helighet.
Faust. Nu börjom, fan må ta er, om ni sölar. *Påfven.* Hvem talade? Se efter,
 munkar. *Raymond* var god och åt: jag är Biskopen af Milaine förbunden för
 denna rara skänk. *Faust.* Tack. *Påfven.* Hvad nu? Hvem tog maten ifrån mig?
Skurkar, hvi tigen J? Min bästa Erkebiskop, här är en läcker rätt, som kom
 från en Cardinal i Frankrike. *Faust.* Den vill jag också ha. *Påfven.* Hvilka
 kättare uppassa vår Helighet, efter vi bli så illa betjenade? Skaffa mig vin.
Faust. Gör man så, ty Faust är törstig. *Påfven.* Skäl, Raymond. *Faust.* Jag
 tackar. *Påfven.* Så, nu är mitt vin borta! Ni lymlar, sen er omkring efter den,
 som gör dessa skurkstreck, eller vid vår helighet J skolen dö. Mina Herrar,
 hafven tålmod vid denna oroliga måltid. *Bisk.* Förlåt, jag tror, att det är nå-
 gon ande, som krupit ut från Purgatorium, och nu kommit till ers helighet för
 att få förlåtelse. *Påfven.* Det kan så vara; gå dertföre och befall våra prester
 sjunga en själamesa, för att stilla denna oroliga andes raseri. *Faust.* Hvad,
 måste hvar bit kryddas med korsning? Så, håll till godo. *Påfven.* Ack, jag har
 fått ett slag! hjälpen mig, mina Herrar! hären mig härifrån! Hans själ vare för
 evigt fördömd för denna gerning! (*Påfven och hans suite gå.*) *Meph.* Hvad vill
 du nu göra, Faust? ty jag skall säga dig, att du nu blir bannlyst med klock-
 ringning, böcker och ljus. *Faust.* Klockringning, böcker och ljus; ljus, böcker
 och klockringning, fram- och baklänges, må bannlysa Fausts själ. (*Munkar med*
klockor, böcker och ljus, för själamessan.) *1 Munken.* Kommen, bröder; låtom oss
 med allsköns andakt förrätta vår akt. Förbannad vare den, som stal hans helig-
 hets mat från bordet. *Maledicat Dominus.* Förbannad vare den, som gaf hans
 helighet ett slag i pannan. *Maledicat Dominus.* Förbannad vare den, som gaf
 frater Sandelo ett slag för hufvudet. *Maledicat Dominus.* Förbannad vare den,
 som oroar vår helga messa. *Maledicat dominus.* Förbannad vare den, som tog
 bort hans helighets vin. *Maledicat Dominus.* (*De slå munkarne, kasta fyrvær-
 kerö omkring dem och gå.*)

IV. Scen. (Vid Kejsarhofvet.)

Mårten och Fredrik.

Mårten. Hvad nu, militärer, hofmän! Skynden att uppvakta Kejsaren; *Fredrik,*
 se till att rummen bli genast utrymda, hans Majestät kommer till salen;
 gå tillbaka och se till att allt är i ordning. *Fredrik.* Men, hvar är Bruno, vår
 utvalda Påfve, som kom på en Furies rygg från Rom? Vill ej hans nåd ledsaga
 Kejsaren? *Mårten.* Jo, och med honom kommer den tyska trollkarlen, den lärda
 Faust, Wittenbergs ära, verdens under i Magien: och han ernar visa den store Carl
 alla hans stolta ättefäders rad; och framställa för hans Majestät Alexanders och hans
 sköna älskarinnas kungliga skepnader. *Fredrik.* Hvar är Benvolio? *Mårten.* Han

sofver redan, kan jag försäkra Er; han tog sig ett sådant rus af rhenskt vin i går natt, då han helt hjertinnerligt drack Brunos skål, att den lättingen hela dagen får hålla sig till kojs. *Fredrik.* Se hans fönster är öppet! vi skola ropa honom. *Märten.* Hör hit *Benvolio!* (*Benvolio i fönstret, i nattmössa, klädande på sig.*) *Benv.* Rider Er djefvulen? *Märten.* Tala sagta, att ej djefvulen må höra dig, ty Faust har nyss anländt till hofvet, och i hans spår vänta 1000 furier, för att uppfylla hvad helst *Doctorn* önskar. *Benv.* Hvad vidare? *Märten.* Kom och gå ned först, skall du få se denna trollkarl utföra så rara konstner inför *Påfven* och *Kejsaren*, att maken ej förr sågs i Tyskland. *Benv.* Är ej *Påfven* ännu mätt på besvärjelse? Han kom ju nyligen på *Satans* rygg; och är han så förälskad i honom, så må han gerna för mig trapsera tillbaks med honom till *Rom.* *Fredrik.* Nå, vill du ej komma och se på roligheten? *Benv.* Nej. *Märten.* Vill du stå i fönstret och se på då? *Benv.* Ja, om jag ej undertiden tar mig en tupplur. *Märten.* *Kejsaren* kommer just nu, att se på hvad under svart *Magi* kan göra. *Benv.* Nå, så beledsagen *J Kejsaren*; jag är nöjd för denna gång med att sticha hufvudet ut ur fönstret: ty man säger, om en menniska varit drucken natten förnt, kan ej fan skada honom om morgonen: är det så, har jag en förtrollning i mitt hufvud, som skall, tro mig, ha lika stor magt öfver honom som en trollkarl har. (*Går.*)

FJERDE ACTEN.

I. Scen.

(*Musik. Carl, Tysklands Kejsare, Bruno, Faust, Me-phostophiles, Fredrik, Märten, och suite.*)

Kejsaren.

Välkommen till vårt hof, du verdens under, berömda trollman, grundligt lärda Faust. Din handling, då du Bruno har befriat från *Påfven*, hans och vår afgjorda ovän, skall skänka åt din konst långt mera glans, än om med mächtig nekromantisk kraft du kunde tvinga världen lyda dig; för evigt Carl dig därför älska skall; och om den Bruno, som du nu befriat, tredubbla kronan får i fred besitta och sitta på *St. Peters* stol i lugn; skall du bli ryktbar i Italien, och hedrad af den tyska *Kejsaren*.

Faust.

Den nåd, *Ers Majestät* nu visat har, skall stackars Faust gälda bäst han kan, skall älska och skall tjena tyska *Kejsarn*, och lägga ned för Brunos fot sitt lif: till prof derpå står *Doctorn* redan färdig, att, om *Ers Nåd* behagar, med sin konst uttala trolldomsorden, hvilka tränga igenom ebenportarne till rummet, som evigt brinner, och från sina hålor de grymma *Furier* kunna draga upp, och göra hvad *Ers Nåd* behaga må.

Benvolio.

Guds död, han talar förfärligt! men det oaktadt tror jag honom ej särdeles; han är ej mer lik en besvärjare, än *Påfven* en fruktmånglare.

Kejsaren.

Så låt oss, Faust, som du lofvat nyss, få se den store segrarn *Alexander*,

den vidtberömda, och hans älskarinna,
i deras sanna skepnad, deras drägt,
att vi må deras herrlighet beundra.

Faust.

Ers Majestät skall straxt få skåda dem.
Gå, skynda dig, min Mephostophiles;
och visa för hans kejsrerliga Majestät,
vid festliga trumpeters högtidsljud,
den store Alexander och Dariüs.

Mephostophiles Skall ske, *Faust.* *Benv.* Nå, Herr Doctor, om ej edra djeflar komma hit genast, så tör jag straxt sömna: besitta mig, jag kunde äta opp mig sjelf af förargelse, då jag tänker på att jag hela denna tid varit en sådan äsna, att jag stått och gapat efter Hin Ondes herre, och får ingenting se. *Faust. (afsides)* Jag skall snart låta er erfara någonting, om min konst ej sviker mig. — Ers Majestät, jag måste varna Er, att när mina andar kalla fram den store Alexander och hans älskarinna, Ers Nåd ej gör dem frågor, utan tyst låter dem komma och gå. *Rejs.* Som *Faust* önskar skall jag gerna göra. *Benv.* Ja, ja, jag gör så med: om du ställer Alexander och hans älskarinna framför Kejsaren, vill jag bli Acteon och förvandla mig i en hjort. *Faust. (afsides)* Jag vill spela Diana och på ögonblicket sända er horn.

(Musik. Genom ena dörren inträder Kejsar Alexander, genom den andra Dariüs; de mötas; Dariüs kastas ned, Alexander dödar honom; tager af honom kronan och vill gå ut, då han möter sin älskarinna, omfamnar henne och sätter Dariüs krona på hennes hufvud. De gå tillbaka och helsa båda på Kejsaren, som lemnar sitt rum och vill omfamna dem, men Faust, då han får se det, hindrar honom på ögonblicket derifrån: då tystna trumpeterna och musiken.)

Ers Herrlighet, Ni glömmet bort Er nu,
de äro endast skuggor, icke kroppar.

Kejsaren.

Förlåt mig, ack! min själ var så förtjust
att se den verldsberömdé Alexander,
att i min famn jag ville trycka honom,
men, *Faust*, när ej jag får tala med dem,
och mätta mina längtansfulla tankar,
så låt mig säga dig: att jag har hört,
att denna skönhet hade, då hon lefde,
en värta på sin hals, en födslofläck;
låt mig se efter, om sig så förhåller.

Faust.

Ers Majestät kan våga gå och se efter. *Rejs.* Jag ser det, *Faust*, klart; med denna syn du mig behagar mer, än om jag fått ännu en monarki. *Faust.* Försvinn! (*synen försvinner*) Men se, Ers Majestät, hvad underdjur ditt hufvud sticker ut ur fönstret der? *Rejs.* Ack, underbara syn! Se, *Sachsens Hertig*, två vida horn förunderligen fästa på ynglingen *Benvolios* hufvud. *Hert. af Sachsen.* Hvad, soffer han eller är han död? *Faust.* Han soffer, men om sina horn ej drömmet. *Rejs.* Det skämtet var för roligt; jag vill väcka'n. Vak upp, *Benvolio!* *Benv.* Mätte ni få en Ulykke; låt mig sofva en stund. *Rejs.* Jag tadlar dig ej för det du soffer förmycket, då du har ett så eget hufvud. *Sachs.* Se upp, *Benvolio*, *Kejsaren* ropar. *Benv.* *Kejsaren!* hvar? o himmel, mitt hufvud! *Rejs.* Ja, om dina horn hålla, är ej fara med ditt hufvud, ty det är tillräckligt beväpnadt. *Faust.* Hvad nu, herr riddare, huru, behängd med horn? Det är högst förfärligt: ty, dra in ert hufvud af blygsel; låt ej hela verlden undra på Er. *Benv.* Men anamma, *Doctor!* är detta ert streck?

Faust.

Ack, säg ej så: förmåga har ej *Doctorn*,
ej skicklighet och konst att visa dessa

och visa kejsarns höga Majestät
den mäktige monarken Alexander:
om Faust gör det, är ni genast färdig
att från Acteons skapnad bli en hjort.
Och därför, om Ers Majestät tillåter,
så ropar jag ett koppel, hvilket skall
så jaga honom, att hans folk knappt kan
från deras grymma klor befria honom.
Hit, Belimote, Argiron, Asterote!

Benvolio. Håll, håll! för tusan! han tör kalla opp ett koppel onda andar
tror jag: min bästa Konung bed för mig; Guds blod, jag kan aldrig uthärde
dessa qval. *Kejs.* Min bästa Doctor, lyssna till min bön, tag bort hans horn,
han nu har straffats nog. *Faust.* Min nådige Furste; ej så mycket för den oför-
rätt han gjort mig, som för att roa ers Majestät med något skämt, har Faust
med skäl straffat denna riddare, som förolämpat honom; då min önskan är fylld,
är jag nöjd att taga bort hans horn. *Mephostophiles,* förvandla honom; och se
till, min Herre, att Ni hädanefter talar godt om lärda. *Benv.* Tala väl om Er?
Guds blod, om lärde äro sådana hanrejmakare, att de för den skull sätta horn på
hederliga mäns hufvuden, så vill jag aldrig mer sätta tro på glatta kinder och
små knäffelbårar. Men om jag ej tar hämnd för det här, ville jag bli förvandlad i
ett gapande ostron, och dricka ingenting annat än salt vatten. *Kejs. Kom,* Faust,
medan Kejsarn lefver, att han må för din förtjenst belöna dig, att du skall sty-
ra Tysklands stat som Kejsarns gunstling. (*Gå.*)

II. Scen.

Benvolio, Märten, Fredrik och Soldater.

Märten. Nej, min Benvolio, låt oss från planen,
att hämnas uppå trollkarln nu dig föra.

Benvolio. Tyst, älsken J mig, då J bedjen så?
Skall jag ej straffa sådan oförrätt,
då hvarje dräng gör narr utaf min skymf,
och med sitt råa skämt de fräckt mig säga:
Benvolios hufvud fingo horn i dag?
Må dessa ögonlock ej slutas åter,
tills jag med svärdet slagit denna trollman:
och viljen J mig hjälpa i min plan,
så dragen edra vapen, fatten mod;
gån eljest hän; här vill Benvolio dö,
men Fausts död skall plåna ut hans skymf.

Fredrik. Jag, hände hvad som helst, hos dig vill stanna,
och döda Doctorn, om han kommer hit.

Benvolio. Så göm dig, bästa Fredrik, uti hålan,
ställ i försät vårt folk der bakom träden;
jag vet att trollkarln nära är deraf
att jag såg honom under knäfall kyssa
till afsked Kejsarns hand, och rikt belönas.
Derföre kämpar, striden käckt; ty dör han,
blir bytet ert, men segren den blir min.

Fredrik. Fort krigare och följn mig i hålan;
hans baneman får guld och ändlös kärlek.
(*Fredrik med soldaterna går.*)

- Benvolio.* Nu är mitt hufvud lättare än förr,
då det behornadt var, dock är mitt hjerta
långt tyngre än mitt hufvud, — slår så fort,
tills jag får skåda denna trollkarl död.
- Mårten.* Hvar ställa vi oss sjelfva, min *Benvolio*?
- Benvolio.* Här stå vi, för att dölja första stormen.
O hade jag blott här den helvetchunden,
mitt dystra vemod skulle fly på stunden.
(*Fredrik kommer.*)
- Fredrik.* Tyst, tyst, på stunden nalkas trollkarln oss,
och kommer ensam hit, i mantel klädd;
att skurken fälla, håll dig nu beredd.
- Benvolio.* Min blifver denna heder: svärd slå till;
han gaf mig horn, han skall ock ge sitt hufvud.
(*Faust kommer med ett falskt hufvud.*)
- Mårten.* Se, der han kommer.
- Benvolio.* Tyst, tyst; mitt svärd gör uppå allt en ända,
hans kropp vi fälla, sjä'n till Satan sända.
- Faust.* Äck! — *Fredrik.* Suckar Ni, Herr Doctor?
- Benvolio.* Hans hjerta briste under suckar; *Fredrik*,
så gör jag straxt uppå hans sorger slut.
- Mårten!* Slå nu med villig hand hans hufvud af.
(*Benvolio slår af Faust hans falska hufvud.*)
- Benvolio.* Nu är den djefvuln död, må *Furier* skratta.
Fredrik. Var det den stränga blick, den fasans mine,
som kom de onde andars grymma furste,
att skaka och att darra för hans trolldom?
- Mårten.* Var detta hufvud det fördömda, som
för *Kejsaren Benvolio* bragt på skam?
- Benvolio.* Ja det är hufvudet, här är hans kropp,
som för sitt streck fått lön, förtjent fulltopp.
- Fredrik.* Hans namn med nesa höljdt vi skola söka
att skymfa ännu mer, dess skam föröka.
- Benvolio.* Min skymf jag lönar, då jag först vill fästa
två stora skiljda horn uppå hans hufvud,
dem hänga i det fönstret, der jag sjelf
den skymfen led, att verlden må få se
min hämnd, som rättvis är.
- Mårten.* Hyvad skall man göra då med skägget? *Benv.* Vi skola sälja det
till en skorstensfejare; jag försäkrar det skall hålla nt längre än tio björkqvastar.
- Fredrik.* Nå, men hans ögon? *Benv.* Vi skola taga ut ögonen; och de skola tjena
oss till knappar för hans läppar, för att bevara hans tunga från att förkyla
sig. *Mårten.* Ett fint streck: och nu, då vi delat i tu honom, hvad skall krop-
pen tjena till? (*Faust stiger opp.*) *Benv.* Millioner, *Hin Onde* har fått lif igen!
Fredr. Gif honom hans hufvud, för Guds skull.
- Faust.* Behåll det: *Faust* vill se edra hufvu'n,
och händer, hjertan straffas för ert brott.

Förrädare, hvad, vissten J ej att jag 24 år fick lefva här?
 Och hadn J med svärden skurit kroppen,
 och huggit kött och ben så fint som sand,
 så vore genast dock min själ tillbaka,
 och jag en menska åter, hel och sund.
 Men hvarför längre skjuta upp min hämnd?
 Asteroth, Belimoth, Mephostophiles!

(*Meph. och andra djeflar.*)

Fort stigen upp på dessa skurkars ryggar,
 och flygen bort med dem högt upp till himlen;
 sen hufvudstupa slungen ned dem till
 den lägsta afgrund: håll, ty verlden skall
 se deras qual, förrn helvetet dem straffar.
 Gå, Belimoth, tag denna skurken bort,
 och slunga'n i en sjö af slamm och dy:
 tag du den andra, släpa'n genom skogen
 bland hvassa törnen, tagguppfyllda buskar;
 då undertiden denna skurken flyr
 med Mephostophiles till något fjäll,
 som rulle ned och krosse skurkens ben,
 som han har ernat sönderslita mig.
 Fort bort! i verket ställ mitt bud på stund!

Fredrik. Var nådig, milde Faust, skona våra lif! *Faust.* Bort! *Fredr.* Den måste gå, som drifs utaf Hin Onde! (*De gå.*)

III. Scen.

Soldater i försåtet.

1 Soldaten. Nu hållen eder redo; skynden Er,
 att hjälpa dessa herrar, hvilka nyss
 jag hörde tala med besvärjaren.

2 Soldaten. Se här han är; förpassa, döda slafven.

Faust. Hvad är det här? Försåt, ställdt för mitt lif!
 Försök då hvad du kan: halt, usla pack!
 ty dessa träd sig flytta på mitt bud,
 och stå som hälverk mellan Er och mig,
 att skydda mig ifrån ert fräcka tilltag:
 men, för att mota edert svaga anfall,
 se en armé på ögonblicket kommer.

(*Faust stampar på marken, och en djefvul inkommer och trummar, efter honom en som bär en fana, och andra med vapen; Mephostophiles med fyrverkeri; de anfälla Soldaterna och drifva dem bort.*)

IV. Scen.

(*Genom olika dörrar komma Benvolio, Fredrik och Märten, blodiga om hufvud och ansigte, och fläckade med dy och gytja: alla med horn på hufvudet.*)

Märten. Hvad, nu! Benvolio! *Benv.* Här; hvad, Fredrik! *Fredr.* O hjälp mig, bästa vän; hvar är Märten? *Märten.* Kära Fredrik, här, till hälften qväfd uti ett gytjtigt trask, dit mig vid hälarne de Furier släpat. *Fredr.* Se, Märten, åter har Benvolio horn. *Mart.* O jemmer! hvad nu, Benvolio? *Benv.* O himmel!

hjälp mig; skall jag än bli skymfad? *Mart.* Nej, frukta ej, vi kunna icke döda. *Benv.* Ack mina vänner hafva så förvandlats: o afgrunds hämd! J alla hafven horn. *Fredr.* Rätt så, du menar dina egna blott; känn på ditt hufvud! *Benv.* För tusan! horn igen! *Mart.* Nå, harmas ej; vi alla fått vår del. *Benv.* Hvem tusan hjälper den fördömda trollkarln, att vi ett dubbelt straff till råga fått? *Fredr.* Hvad skall man göra för att dölja skammen? *Benv.* Om vi förfölja'n, för att åter hämnas, han utom horn visst ger oss åsncöron, och gör oss till spectakel för all världen. *Mart.* Hvad bör man göra då, Benvolio? *Benv.* Jag har ett slott i denna skogens närhet, dit draga vi oss hän och lefva gömda, tills tiden borttar denna djurens prydnad: då olycksmoln förmörkat så vår ära, vi hellre dö med sorg, än skammen bära. (*De gå.*)

V. Scen. *)

Faust.

Hvad annat är du Faust än en menska,
till döden dömd; din sista timma nalkas;
förtviflan stormar i min inre värld;
qväf dessa känslor med en stilla sömn.
Förlät ej Kristus röfwaren på korset? —
Alltså var lugn i hoppet, äfven du.

(*Han sömnar.*)

FEMTE ACTEN.

II. Scen.

(*Åska och blyxt. Djeflar med dukade bord: Mephostophiles för dem till Fausts studerkammare: sedan inträder Wagner.*)

*) Öfvers. har här förbigått de sid. xxiii. omnämnda scenerna på prosa, liksom I. Act. V. Scen., (imiterad efter Greens Fryar Bacon), der Wagner för några gyllen får Clown att pantförskrifva sig åt honom på sju år, och hotar honom, då han ångrar sig, med djeflar, som uppträda, men lofvar lära honom besvärjningskonsten, som han II. Act. Scen. IV. försöker; i III. Act. III. Scen, der Clowns stjäla en bägare, och ertappade kalla till hjälp Mephostophiles, som dock förvandlar den ena af dem till en apa. IV. Act. V. Scen. till V. Act. II. Scen. berättar på torr dialog och prosa om hästhandlaren, som finner att den häst, han köpt af Faust, vore en höknippa, och huru han sedan, för att väcka Faust, och få köpeskillingen tillbaka, drager honom i benet, som följer med; huru Faust åt opp en förmans höllass, skaffa Hertiginnan af Anhalt drufvor om vintern och visar hästhandlaren att han ej har träben. — Alla kritici erkänna att dessa stycken föga hedra Marlowe ("an intermixture of booffonery weakens the effect, and leaves it on the whole rather a sketch by an great Genius than a finished performance." Hallam. I. c. 253.), om han författat detta, hvilket med skäl betvillas (se sid. xxiii.), ty det var vanligt att man sedermera tillade scener till stycken (såsom det händt med Greens, Peeles, Chapmans, Middletons och Shakespeares första: *Bei der Menge der Vorstellungen, der Gier nach dem Neuen geschah es nun hier, das Manches alte beliebte Stück von diesem oder jenem jüngerem Dichter verändert, durch Auslassungen entstellt, durch Zusätze verunziert wurde, dass man ungereimte Spässe einschob und, je öfter man es spielte, es seiner wahrer Gestalt immer unähnlicher machte.* Tieck Sh. V. I. xxxvii.) ja editionen 1663 innehåller nya scener, af hvilka en är tagen ur *Juden af Malta*. Det hade dock redan 1602 i MSS. fått tillägg.

Wagner. Jag tror, att min Herre tänker dö inom kort; ty han har satt upp sitt testamente, och gifvit mig sin rikedom, sitt hus, sina gods, och alla sina guldkärl; dessutom 20,000 redan myntade dukater: o jag undrar just hvad han tänker på! Om döden dock vore nära, skulle han väl icke förlusta sig så der; han sitter nu till bords med Studenterna; det dukas opp sådana läckerheter, att *Wagner* aldrig i sitt lif såg maken: se der komma de, säkert är måltiden nu slutad. (*Går.*)

III. Scen.

Faust, Mephostophiles och några Studenter.

1 *Studenten.* Herr Doctor Faust, efter vårt samtal om hvilken bland vackra fruntimmer vore den skönaste i hela världen, hafva vi ossemellan öfverenskommit, att *Helena* af Grekland är den beundransvärdaste skönhet, som någonsin lefvat: derföre, Herr Doctor, om Ni ville visa oss den godheten och låta oss se denna makalösa grekiska skönhet, som all världen beundrar för dess herrlighet, skulle vi ansé oss vara Er mycket förbundna.

Faust. Som, Faust, mina herrar, noga känner, er oförställda vänskap, och han plär bifalla hvad som vänner billigt önska: J skolen se den makalösa sköna, i ståt och majestät ej sämre prydd, än när med henne *Paris* for från *Hellas* och förde bytena till *Trojas* land: men varen tysta, farligt är att tala.

(*Musik. Mephostophiles för in Helena, som går öfver scenen.*)

2 *Studenten.* Var det den *Helena*, hvars skönhets glans höll *Greklands* hjeltar tio år vid *Troja*?

3 *Studenten.* Jag mägtar ej beskrifva hennes skönhet, hvars majestät all världen ren beundrar.

4 *Studenten:* Nu ha vi sett naturens skönsta alster, vi ta farväl; må för den sköna synen ni bli för evigt säll, och bli välsignad. (*Stud. gå.*)

Faust. Farväl: detsamma önskar jag Er äfven.

(*En gammal man kommer.*)

Den gamle M. Min bästa Faust, öfvergif Magien, som locka skall din själ till helvetet; och som all frälsning dig omöjlig gör. Fastän ditt brott ej liknar någon menkas; så fortfar ej deri liksom en djefvul: du äger dock en älskvärd själ, o Faust, om ej af vana synden blir natur, ty då skall ängern komma alltför sent; då är du bannlyst ifrån himlens åsyn, och ingen dödlig tolkar dina qval. Måhända tycks dig min förmaning hård, och föga angenäm, men tyck ej så; ty kära son, den yttras ej af vrede, och ej af afund, men af redlig kärlek, och ömkan med det qval, som väntar dig; jag hoppas derför, om min milda varning dig sårar, den likväl din själ förbättre rar.

- Faust.** Hvar är jag? usle! ack hvad har jag gjort?
(*Mephostophiles ger honom en dolk.*)
Sin rätt utkräver Helvetet och ryter:
"Kom, Faust, kom, din tid är inne snart;"
och Faust komma skall att fylla löftet.
- Den gamle M.** Håll Faust; tag ej ett förtvilladt steg;
jag ser en Engel sväfva öfver dig,
och med ett glas, som fylls af dyrbar nåd,
försöker gjuta det in i din själ;
bed derföre om nåd, och fly förtviflan.
- Faust.** Min vän! jag känner att min själ, som slites,
får tröst af dina ord, men lemna mig
en stund, att jag min synd begrunda må.
- Den gamle M.** Jag lemnar dig, men med bedröfvadt hjerta,
och räds för den, som ack! din själ förgör. (*Går.*)
- Faust.** Fördömda usling! ack hvad har du gjort?
Jag ångrar mig och känner dock förtviflan;
afgrund och nåd hos mig om seger strida,
hvad skall jag göra, för att döden fly?
- Mephostophiles.** Förrädare! jag tar din själ till fånga,
ty du olydig är min herre, — din; —
gör affall, och jag sliter dig i stycken.
- Faust.** Jag ångrar, att jag nånsin honom sårat;
min Mephostophiles, din herre bed
förlåta mig min oförskyllda fräckhet,
och med mitt blod jag åter vill bekräfta
det förra löftet, jag gaf Lucifer.
- Mephostophiles.** Gör så; min Faust, utan all förställning,
att större faror ej ditt brott må följa.
- Faust.** Min vän, martera den gemena gubben,
som sökt att locka mig från Lucifer,
med största plågor, som vår afgrund har.
- Mephostophiles.** Hans trö är stor; jag kan hans själ ej röra,
men vill försöka hvad som plåga kan
hans kropp, som dock är endast föga värd.
- Faust.** En sak, min tjenare, jag nu begär,
som mätta skall mitt hjertas hela åtrå:
att jag må ega som min älskarinna
den sköna Helena, som nyss jag såg,
hvars ljufva famntag riktigt qväfva må
hvar tanke som afräder mig från löftet,
och jag må hålla hvad jag Satan lofvat.
- Mephostophiles.** Det, jemte allt hvad som min Faust önskar,
på ögonblicket blir i verket ställt.
(*Helena går öfver scenen emellan två Cupidoner.*)
- Faust.** Har detta anlet satt i rörelse
de tusen skepp, brännt Ilions höga torn? —
Gör, Helena, mig med en kyss odödlig.
Sug ut min själ med kyssar! — se, den flyr,
kom Helena, gif mig min själ tillbaka.

Här vill jag bo, ty här på dina läppar
 bor himlen; allt, som ej är du, är intet,
 jag Paris vara vill, och för min kärlek
 skall Wittenberg, i Trojas ställe, stormas;
 och jag vill strida med din svaga make,
 och bära dina färgor på min hjälm:
 ja, jag vill sära Peleus son i hälen,
 och gå tillbaks, att kyssa Helena.
 Ack! du är skönare än qvällens himmel,
 som kläds i tusen tusen stjernors skönhet;
 mer lysande än Zevs, då han i lågor
 sig visade o ve! för Semele;
 mer ljuf än luftens herre, då han hvilar
 i Arethusas azursköna famn.
 Du, endast du, skall bli min älskarinna! (*De gå.*)

IV. Scen.

Åska. Lucifer, Belzebub och Mephostophiles.

Lucifer.

Från underjordens Zevs vi stiga upp,
 att se vårt väldes undersätare;
 de själar, synden märkt till svarta söner
 af helvetet, bland dem till Faust först.
 Vi bringa dig den dom, att du för evigt
 skall bli fördömd; om tiden inne är,
 då ren din själ förfallen är åt oss.

Mephostophiles.

Den olyckssälle Faust kommer hit
 i detta rum i denna dystra natt.

Belzebub.

Och här vi skola stanna, för att märka
 hur Faust må uppföra sig.

Mephostophiles.

Hur kan han annat än förtviflad raså!
 Det svaga verldsbarn! nu hans hjertblod stelnar;
 hans samvet isar det, och hjertat föder
 i födsloqval en verld af tomma planer,
 att undfly djefvulen, — men allt förgäfves;
 hans rätt af nöjen kryddas bör med qval.
 Han och hans famulus nu nalkas, båda
 upptecknat Fausts sista vilja nyss.
 se, här de komma. (*Faust och Wagner.*)

Faust.

Nå, Wagner du har läst mitt testamente;
 hvad tycker du derom?

Wagner.

Så väl, min Herre,
 att jag i allsköns ödmjukhet och pligtigt
 kan gifva Er mitt lif, min tjenst till tack.

(*Studenter inträda.*)

Faust.

Tack Wagner! välkomna, mina Herrar. *1 Stud.* Min värde Faust, jag tycker att ert utscende är förändradt. *Faust.* Ack! mina herrar! *2 Stud.* Hvad menar Faust? *Faust.* Min hjertans vän! om jag med dig som förr tillsammans lefvat, lefde jag ännu, men måste nu för evigt dö. Ack, se; se kommer han ej, kommer han ej redan? *1 Stud.* Min dyre Faust, hvad betyder denna fruktan? *2 Stud.* Har vårt nöje så förbytt till sorg? *3 Stud.* Han befinner sig ej väl af ensamheten. *2 Stud.* Är det så, skola vi skaffa läkare, att Faust må bli curerad.

3 Stud. Det är bara ledsnad och betyder intet. *Faust.* Ledsnad öfver en dödlig synd, som har bragt kropp och själ i fördömmelse. **2 Stud.** Se upp till himlen Faust, och kom ihåg att nåden är oändlig. *Faust.* Men Fausts synd kan aldrig få förlåtelse; ormen, som förledde Eva, kan räddas, icke Faust. Ack, mine herrar! hören mig med tålmod och darren icke för hvad jag säger. Ehuru med hjerta klappar och bäfvar vid tanken derpå, att jag tillbragt dessa trettio år med studier; skulle jag dock önska, att jag aldrig sett Wittenberg, aldrig läst i bok! Hela Tyskland, ja hela världen kan vara ett vittne till mina underverk: för hvilka Faust förlorat både Tyskland och världen; ja, himlen sjelf; himlen, Guds säte, de saligas thron, glädjens rike, och måste stanna i helvetet för evigt. Helvetet! O helvete, för evigt. Kära vänner, hvad skall det bli af Faust, då han för evigt stannar i helvetet? **2 Stud.** Anropa dock Gud! *Faust.* Gud, hvilken Faust afsvurit? Gud, hvilken Faust hånat? **O,** min Gud, jag ville gråta, men djefvulen suger in mina tårar! Strömma ut blod i stället för tårar! ja, lif och själ. — Ack! han, han gör min tunga stel! — O jag ville lyfta upp mina händer; men se, de hålla dem! de hålla dem! *Alla.* Hvem, Faust? *Faust.* Jo, Lucifer och Mephostophiles. Ack! mina herrar, jag gaf dem min själ för min konst. *Alla.* Gud förbjude det. *Faust.* Ja, visserligen förbjöd Gud det; men Faust har gjort det; för 24 års tomma glädje har Faust förlorat evig glädje och himlens salighet. Jag skref en pantförskrifning med mitt eget blod; de 24 åren äro förbi; tiden är inne, och han skall hämta mig. **1 Stud.** Hvarför talte Faust ej förr om detta för oss, att prester kunnat bedja för dig? *Faust.* Ofta tänkte jag göra det; men den onde hotade att slita mig i stycken, om jag nämnde Gud; att hämta mig till kropp och själ, om jag någonsin lyssnade till Guds ord; och nu är det försent. Mina herrar, gån bort, att ej J män omkomma med mig. **2 Stud.** Ack! hvad skola vi göra för att rädda Faust? *Faust.* Bry Er ej om mig; utan rädden Er sjelfva och gån. **3 Stud.** Gud skall styrka mig; jag vill stanna hos Faust. **1 Stud.** Fresta ej Gud, min vän, utan låt oss gå i nästa rum och bedja för honom. *Faust.* Ack, beden för mig; beden för mig; och hvad buller J än hören, mån J ej komma till mig, ty ingenting kan rädda mig. **2 Stud.** Bed du, och vi vilja bedja att Gud har barmhertighet med dig. *Faust.* Mina herrar, faren väl! om jag lefver till morgondagen, vill jag besöka Er; i annat fall är Faust redan i helvetet. *Alla.* Farväl, Faust. (*Stud. gå.*)

Mephostophiles. Nu har du, Faust, mer ej hopp om himlen, förtvifla därför, tänk blott på den afgrund, som hädanefter måste bli din boning.

Faust. Med trolldom du, min fiende, besvek mig, och tog ifrån mig evighetens glädje med frestelser.

Mephostophiles. Jag det erkänner, Faust, och gläds att, när du var på väg till himlen, jag stängde den; och när du tog din bibel, så blödde jag om blad, och ledde ögat. Du gråter! Men för sent. Förtvifla! Därar, som vilja le på jorden, måste tårar der nere falla. (*Meph. går. Den goda och onda Engeln inträda från olika sidor.*)

Den goda E. Ack! Faust, om du lånat mig ditt öra, oräkneliga fröjder väntat dig; men du höll världen kär.

Den onda E. Och lånte mig ditt öra, derföre du skall för evigt smaka afgrundsqvalen.

- Den goda E.* Hvad gagna dig nu all din rikedom,
och alla dina nöjen, all din prakt?
- Den onda E.* Till intet, — öka blott ditt qval deröfver,
att du i helvetet skall sakna det,
som du på jorden njöt i rikligt mått.
(Musik, under det thronen sänker sig ned.)
- Den goda E.* Ack, du förlorat himlens salighet,
osäglig fröjd, och nöjen utan slut!
Om Gud och himmelen du hållit kär,
ej helvetet och Satan öfver dig
haft någon magt: om du gått denna väg,
se i hvad ljus och glans du sittat då
på denna thron, lik dessa ljusa helgon,
och triumferat öfver helvetet;
nu har du allt förlorat; arma själ,
din goda Engel måste lemna dig;
se afgrundssvalget öppnas för att ta dig.
(Går. Helvetet synes.)
- Den onda E.* Låt Faust nu din blick med skräck se ned
i detta plågorum, ofantligt, evigt:
dit slunga Furier de fördömdas själar
på spett som glöda; deras kroppar kokas
i bly; men andra stekas der på kol,
och kunna aldrig dö; i denna eldstol
sig hvila själar, hvilka lidit nog;
de der, som ha till mats blott röda flammor,
de voro frossare och läckergommar,
och sågo skrattande, hur tiggarn dog
vid deras dörr af svält. — Det der är lappri,
ty du får se väl 10,000 marter,
som dessa öfvergå i ryslighet.
- Faust.* Jag har sett nog för att marterad bli.
- Den onda E.* Ej endast se, du måste känna dem,
du måste smaka alla qval, ty den,
som älskar nöjet, bör för nöjet falla:
nu lemnar jag dig, Faust, på en stund;
sen skall du darra, darra af förfäran:
(Går. Klockan slår elfva.)
- Faust.* O, Faustus!
Nu har du blott en timma kvar att lefva;
sen måste du för evigt bli fördömd.
Stån stilla stjernor, hvilka evigt skriden, —
att tiden stannar, midnatt alldrig kommer.
Stig upp igen du sköna världens öga
och gör en evig dag, åtminstone
låt denna timma bli ett år allenast,
en månad, vecka, ja en enda dag,
att Fausts själ må ångra sig och frälsas.
O lente lente currite noctis equi!
Men stjernor skrida dock och tiden löper,
och Satan kommer; Faust blir fördömd. —
Jag vill fly upp till himlen! — Hvem är der,

som drar mig ned igen? — Se Kristi blod
 på firmamentet glöder: blott en droppe
 utaf ditt blod kan frälsa mig, min Kristus! —
 Slit ej mitt hjerta, då jag nämner Kristus.
 Jag ropar honom dock. O spar mig, Satan! —
 Hvar tog det vägen? — Blodet har försvunnit,
 och se, en hötfull arm, en rynkad panna! —
 O berg och höjder fallen öfver mig,
 mig döljen undan himlens tunga vrede!
 J viljen ej! Så må jag ned i jorden:
 dig öppna jord! — Ack nej, du vill ej ha mig.
 J stjernor, som min födslotimma styrde,
 och korat mig åt död och helvete,
 nu dragen opp mig som en dimma i
 det inre af det moln, som seglar der;
 att, när jag åter kastas ut i luften,
 och kroppen flyr ur edra svarta munnar,
 min själ må svinga fri till himlen opp.

(Klockan slår half tolf.)

Nu slog hon half; snart är det slut med mig.
 Ack! om min själ bör lida för sin synd,
 gör en gång slut på eljeständlost qval.
 Låt mig i helvetet få lefva tusen,
 ja tiotusen år, men sen bli salig. —
 Men de fördömdas qval ha ingen gräns.
 Hvi blef du ej ett djur med dödlig själ?
 Hvi är den själ du har odödelig?
 Om själavandring endast funnes till,
 så skulle denna själ fly ifrån mig
 och taga plats i något djur! Hvad djuret
 likväl är lyckligt; när det dör, dess själ
 upplöses ju i elementerna;
 min måste lefva, för att evigt plågas.
 Förbannad vare du min far, min mor!
 Nej du förbanna må dig sjelf och den,
 som dig beröfvat himlens salighet. *(Kl. slår tolf.)*
 Hon slår, hon slår! min kropp till luften flykte,
 ty annars för till helvetet dig Satan.
 O själ! förbyt dig till små vattendroppar,
 och fall i hafvet, att du mer ej finns.

(Åska. Djeflar.)

Förbarma dig, o himmel, blicka ej
 så grymt på mig! Må än en stund jag andas,
 j ormar! — Gapa ej du röda afgrund!
 Kom icke Satan. Jag vill mina böcker
 först bränna opp. — — O, Mephostophiles!

(De gå. Morgon. Studenterna komma.)

i Studenten.

Kamrater låtom oss besöka Faust,
 ty så förfärlig var väl ingen natt,
 sen verldens skapelse begynte först;
 ej hördes förr så rysligt skri och rop;
 o måtte himlen hafva räddat Doctoru.

- 2 Studenten. O himmel, hjälp oss! se här Fausts lemmar,
helt sönderslitna utaf dödens hand.
- 3 Studenten. De Djellar, Faust tjenat, gjorde det;
ty mellan klockan tolf och ett jag tyckte
jag hörde skrik och höga rop om hjälp;
vid samma tid sågs huset fyllt af eld,
med ryslig fasa af fördömda andar.
- 2 Studenten. Nå, fastän Faust fick ett sådant slut,
att hvarje Kristen räds att derpå tänka,
och som han var en man, en gång beundrad
för lärdom, underbar, vid Tysklands skolor,
så skall hans slitna kropp högtidligt jordas;
och hvar student, i svarta sorgkläder,
bevista skall hans sorgliga begrafning. (*De gå.*)

Chorus.

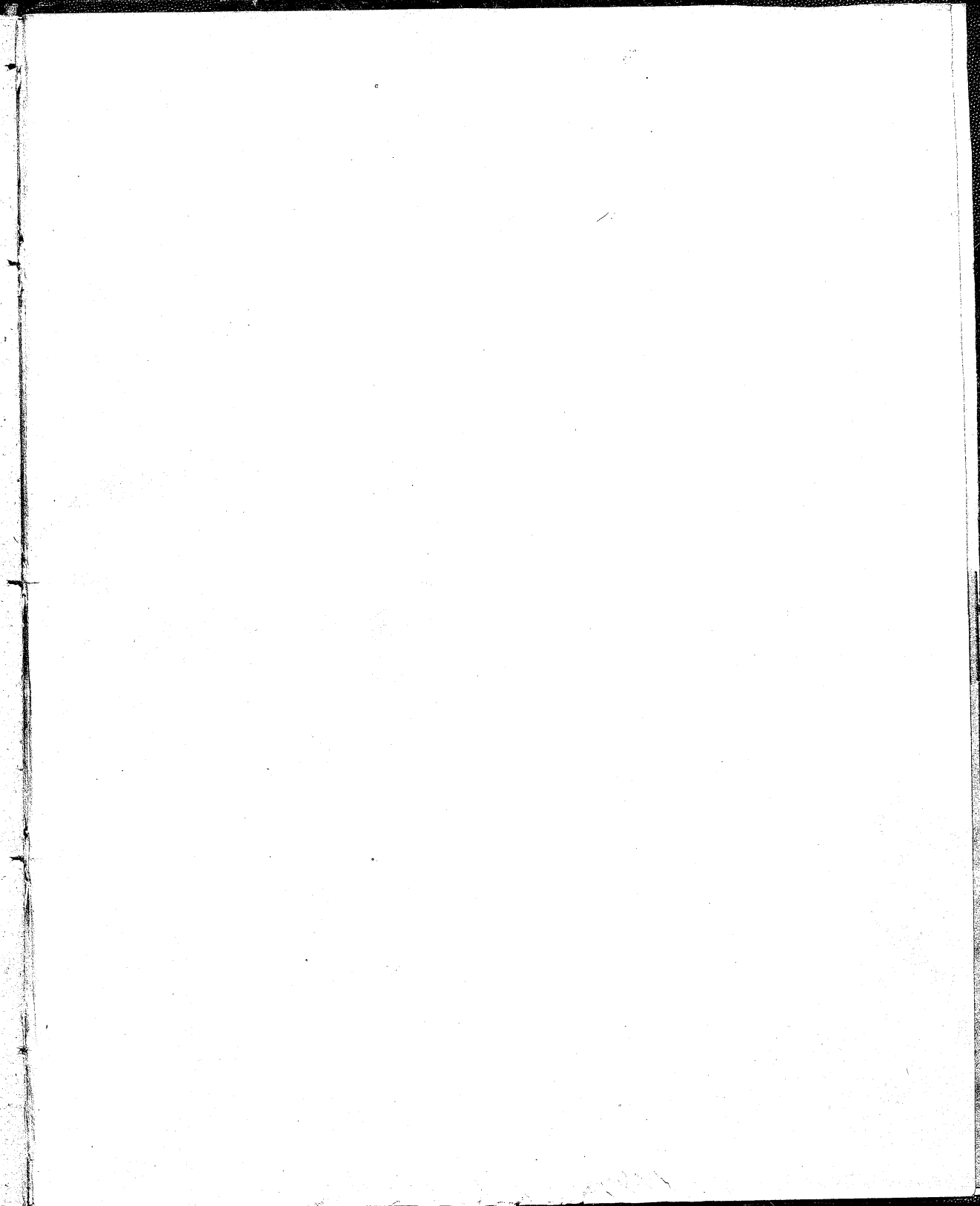
Afskuren är den gren, som skulle stigit
så högt, och bränd Apollos lagerqvist,
som en gång prydde denna lärde man.
Nu Faust dött: beskåda här hur rysligt
han föll och må hans fall den vise varna,
att blott med undran se förbudna ting,
som locka med sitt djup förvetna sinnen,
att öfva sådan konst, som Gud förbjudit.

Rättelser.

Sid. vii. r. 7 n. st. men dock *l.* ett — x. 1 n. *l.* 1839. — xiii. 17 n. och
l. ock — xvi. Not. *) live *l.* line. — xxii. 7 n. *l.* d. v. s. hyllar — Personerne:
Mertino l. Märten. — 2. 8 n. Herr German *l.* Den tyske eller min frände. — 5.
2 o. vi *l.* ni. — 7 n. *l.* vota — 5. 9 o. komma *l.* komma endast 24 n. *l.* och
flyr ifrån den andra hemisferen, — 9. 10 n. sitt *l.* hans — bli *l.* vara — 4 n.
du *l.* den — 11 s. II. Scen är troligen oäkta. — 22 n.

För människan är himlen till och därför
är hon långt bättre. —

15. 21 o. and ten beavers? *l.* och tio mellanmål. — 23 o. *l.* oxhufvud — Pic-
kelhering *l.* Sillsalat. — 15. 22 n. *l.* nu tala må —

Nattlän
[Marlowe, Doct. Faustus, Övs. sv., M
Marlowe Lénström, 1839]
Doctor Faustus /Lénström/. Ups.
1839. litt eng *Ref* lv

Thomi Bengtson 539359
RW

A
[Marlowe, Doct. Faustus, Övs. sv.,
Lénström, 1839]

Marlowe

Doctor Faustus /Lénström/ Ups.

1839 litt eng

BT 2/1

Ref

